

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΕΝΙΑΙΟΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ
Π/ΘΜΙΑΣ & Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ
Δ/ΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ Α΄

Βαθμός Ασφαλείας:
Να διατηρηθεί μέχρι:
Βαθ. Προτεραιότητας:

Αθήνα, 11-10-2013
Αρ. Πρωτ. 147633/Γ2

Ταχ. Δ/ση: Ανδρέα Παπανδρέου 37
Τ.Κ. – Πόλη: 15180 Μαρούσι
Ιστοσελίδα: www.minedu.gov.gr
Πληροφορίες: Αν. Πασχαλίδου
Τηλέφωνο: 210-3443422

ΠΡΟΣ:

- Δ/νσεις Δ/θμιας Εκπ/σης
- Γραφεία Σχολικών Συμβούλων
- Γυμνάσια (μέσω των Δ/σεων Δ/θμιας Εκπ/σης)

ΚΟΙΝ.:

- Περιφερειακές Δ/νσεις Εκπ/σης
- Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.)
Αν. Τσόχα 36
115 21 Αθήνα

ΘΕΜΑ: Οδηγίες για τη διδασκαλία των μαθημάτων των Α΄, Β΄ και Γ΄ τάξεων Ημερήσιου και Εσπερινού Γυμνασίου για το σχ. έτος 2013-2014

Μετά από σχετική εισήγηση του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (πράξη 24/08-07-2013 και 33/30-09-2013 Δ.Σ.) σας αποστέλλουμε τις παρακάτω οδηγίες σχετικά με τη διδασκαλία των Μαθημάτων και των τριών τάξεων Ημερησίου και Εσπερινού Γυμνασίου. Συγκεκριμένα:

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Απαραίτητη προϋπόθεση για την κατανόηση του μαθήματος είναι η διδασκαλία της ύλης χωρίς χάσματα και ασυνέχειες. Η αποσπασματικότητα δεν επιτρέπει στους μαθητές να κατανοήσουν τη σχέση που συνδέει μεταξύ τους τα ιστορικά γεγονότα ούτε το πλέγμα των συνθηκών υπό τις οποίες αυτά συντελέστηκαν. Για τον λόγο αυτό πρέπει να καταβάλλεται κάθε δυνατή προσπάθεια για ολοκλήρωση της ύλης μέσα στο διδακτικό έτος. Επειδή όμως σε πολλές περιπτώσεις η συστηματική διδασκαλία όλου του βιβλίου καθίσταται αδύνατη λόγω αντικειμενικών προβλημάτων προτείνεται ως απολύτως αναγκαία η διδασκαλία των αμέσως παρακάτω ενοτήτων. Όσον αφορά τις ενότητες που δεν έχουν συμπεριληφθεί στη διδακτέα ύλη, θεωρείται αυτονόητο ότι ο/η εκπαιδευτικός θα μεριμνήσει ώστε, μέσα από μια ευσύννοπτη προσέγγιση των βασικών στοιχείων τους, να διασφαλισθεί η συνέχεια και η συνοχή της ιστορικής αφήγησης.

Επίσης, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη για όλες τις τάξεις ότι οι ιστορικές πηγές που περιέχονται στα σχολικά βιβλία ιστορίας δεν αποτελούν προέκταση της αφήγησης του βιβλίου και επομένως δεν πρέπει να διδάσκονται ως επιπλέον γνωστικά στοιχεία, των οποίων ζητείται κατά τις εξετάσεις η εκμάθηση, αλλά αποτελούν μεθοδολογικά εργαλεία για την άσκηση της κριτικής σκέψης των μαθητών.

ΑΡΧΑΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

I. ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΑ

Κεφάλαιο Β΄: Η Εποχή του Χαλκού (3000-1100 π.Χ.)

2. Ο Κυκλαδικός πολιτισμός (σελ.21-22)
3. Ο Μινωικός πολιτισμός (σελ.23-25)
4. Η θρησκεία και η τέχνη των Μινωιτών (σελ.26-28)
5. Ο Μυκηναϊκός κόσμος (σελ.29-32)
6. Η Μυκηναϊκή θρησκεία και τέχνη (σελ.33-34)

II. ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

Κεφάλαιο Γ΄: Ο Ελληνικός κόσμος από το 1100 έως το 800 π.Χ., (σελ.37-41)

Κεφάλαιο Δ΄: Αρχαϊκή Εποχή (800-479 π.Χ.), (σελ.43-66)

Κεφάλαιο Ε΄: Η Ηγεμονία της Αθήνας (479-431π.Χ.), (σελ.69-80)

Κεφάλαιο ΣΤ΄: Ηγεμονικοί ανταγωνισμοί και κάμψη των ελληνικών πόλεων (431-362 π.Χ.), (σελ.83-93)

Κεφάλαιο Ζ΄: Η ανάπτυξη της Μακεδονίας (σελ.96-105)

Κεφάλαιο Η΄: Οι Τέχνες και τα Γράμματα την Κλασική Εποχή (σελ.107-116)

Κεφάλαιο Θ΄: Ελληνιστικοί και Ρωμαϊκοί Χρόνοι

1. Τα ελληνιστικά βασίλεια (σελ.118-120)
2. Η κατάσταση στον ελλαδικό χώρο (σελ. 121-122)
3. Το ρωμαϊκό κράτος αποκτά μεγάλη δύναμη (σελ. 123-124)
4. Η υποταγή του ελληνικού κόσμου (σελ. 125-126)

Κεφάλαιο Ι΄: Από τη Ρώμη στο Βυζάντιο

1. Η ρωμαϊκή ειρήνη (σελ. 138-139)
4. 3^{ος} αιώνας μ.Χ. Η Ρωμαϊκή αυτοκρατορία σε κρίση (σελ. 144-145)
5. Κωνσταντίνος: Η μεγάλη στροφή (σελ. 146-147)

ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΝΕΟΤΕΡΗ ΙΣΤΟΡΙΑ Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Κεφάλαιο Πρώτο: Οι πρώτοι αιώνες του Βυζαντίου (330-717),

I. Η μετεξέλιξη του Ρωμαϊκού κράτους

1. Από τη Ρώμη στη Νέα Ρώμη (σελ. 7-9)

II. Εξωτερικά προβλήματα και αναδιοργάνωση του κράτους (σελ. 16-21)

Κεφάλαιο Δεύτερο: Λαοί στον περίγυρο του βυζαντινού κράτους

I. Ο Βαλκανικός κόσμος κατά τον Μεσαίωνα

1. Οι Σλάβοι και οι σχέσεις τους με το Βυζάντιο (σελ.23)
2. Οι Βούλγαροι και οι σχέσεις τους με το Βυζάντιο (σελ.24-25)

II. Ο κόσμος του Ισλάμ κατά την περίοδο του Μεσαίωνα

2. Το εμπόριο και ο πολιτισμός του Ισλάμ (σελ.29-30)

Κεφάλαιο Τρίτο: Περίοδος της μεγάλης ακμής του Βυζαντίου (717-1025) (σελ.32-51)

- I. Παγίωση της Βυζαντινής κυριαρχίας στα Βαλκάνια και τη Μ. Ασία
- II. Κοινωνία και Οικονομία

Κεφάλαιο Τέταρτο: Περίοδος της κρίσης του Βυζαντίου (1025-1453) (σελ.53-68)

- I. Η εξασθένηση του Βυζαντίου και το Σχίσμα με τη Δύση
- II. Οι Σταυροφορίες και οι συνέπειές τους για το Βυζάντιο
- III. Ανασύσταση του Βυζαντίου και υποταγή στους Οθωμανούς

Κεφάλαιο Πέμπτο: Ο πολιτισμός του Βυζαντίου (σελ.70-73 και 80-84)

1. Η καθημερινή ζωή στο Βυζάντιο (σελ.70-73)
4. Εικαστικές Τέχνες και Μουσική (σελ.80-84)

Κεφάλαιο Έκτο: Η μεσαιωνική Ευρώπη (σελ.89-90)

- I. Η εξέλιξη της Μεσαιωνικής Ευρώπης μετά τη μετανάστευση των λαών (5ος-10ος αι.)
2. Ο Καρλομάγνος και η εποχή του (σελ.89-90)

Κεφάλαιο Έβδομο: Η Ευρώπη στους νεότερους χρόνους (15^{ος}-18^{ος} αι.)

- I. Οι ανακατατάξεις στη μεταμεσαιωνική ευρωπαϊκή κοινωνία
 1. Οι ανακαλύψεις (σελ. 110-112)
 2. Αναγέννηση και Ανθρωπισμός (σελ. 113-119)
 3. Η θρησκευτική Μεταρρύθμιση (σελ. 120-123)
 4. Πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις από το 15ο ως το 18ο αιώνα. (σελ. 124-128)
- II. Ο Ελληνισμός υπό βενετική και οθωμανική κυριαρχία (σελ. 133-138).

ΝΕΟΤΕΡΗ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Κεφάλαιο πρώτο: Οι απαρχές διαμόρφωσης του Νεότερου κόσμου

- Η εποχή του Διαφωτισμού (σελ.10-13)
- Η αμερικανική επανάσταση (σελ.14-15)
- Η έκρηξη και η εξέλιξη της γαλλικής επανάστασης (1789-1794), (σελ.16-19)

Κεφάλαιο δεύτερο: Η ελληνική επανάσταση του 1821 στο πλαίσιο της ανάδυσης των εθνικών ιδεών και του φιλελευθερισμού στην Ευρώπη

5. Ο Ελληνισμός από τα μέσα του 18^{ου} αι. έως τις αρχές του 19^{ου} αι. (σελ.23-25)
6. Τα επαναστατικά κινήματα των ετών 1820-1821 στην Ευρώπη (σελ.26-27)
7. Η Φιλική Εταιρεία και η κήρυξη της ελληνικής επανάστασης στις παραδουνάβιες ηγεμονίες (σελ.28-29)
8. Η εξέλιξη της ελληνικής επανάστασης (1821-1827), (σελ.30-32)
9. Πρώτες προσπάθειες των επαναστατημένων Ελλήνων για συγκρότηση κράτους (σελ.33-34)
10. Ελληνική επανάσταση και Ευρώπη (σελ.35-37)

Κεφάλαιο τρίτο: Οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές εξελίξεις στην Ευρώπη και στον κόσμο τον 19^ο αιώνα

12. Η ωρίμανση της βιομηχανικής επανάστασης (σελ.41-43)
13. Κοινωνικές και πολιτικές διαστάσεις της βιομηχανικής επανάστασης (σελ.44-45)

Κεφάλαιο τέταρτο: Το ελληνικό κράτος από την ίδρυσή του έως τις αρχές του 20^{ου} αιώνα (σελ.55-71)

Κεφάλαιο έκτο: Η Ελλάδα από το κίνημα στο Γουδί (1909) έως το τέλος των Βαλκανικών πολέμων (1913) (σελ.82-88)

Κεφάλαιο έβδομο: Ο Α΄ Παγκόσμιος πόλεμος και η ρωσική επανάσταση (1914 – 1918) (σελ.89-99)

Κεφάλαιο όγδοο: Ο Μικρασιατικός πόλεμος (1919-1922) (σελ. 100-110)

Κεφάλαιο ένατο: Η εποχή του Μεσοπολέμου (1919-1939) (σελ. 111-122)

Κεφάλαιο δέκατο: Ο Β΄ Παγκόσμιος πόλεμος και η Ελλάδα (σελ.123-136)

Κεφάλαιο ενδέκατο: Διεθνείς εξελίξεις από το τέλος του Β΄ Παγκόσμιου πολέμου έως τα τέλη του 20^{ου} αιώνα

50. Η πολιτική διαίρεση της μεταπολεμικής Ευρώπης (σελ.138-140)

Κεφάλαιο δωδέκατο: Η Ελλάδα από το τέλος του Β΄ Παγκόσμιου πολέμου έως τα τέλη του 20^{ου} αιώνα (σελ.150-165)

Κεφάλαιο δέκατο τρίτο: Οι προσπάθειες ενοποίησης της Ευρώπης και η Ελλάδα (σελ.166-170)

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ (ΑΠΟ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ)

ΤΑΞΗ Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Θα διδασχτούν η Ομήρου *Οδύσσεια* και οι Ηροδότου *Ιστορίες* σύμφωνα με το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών.

Α. ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

Η Ομήρου *Οδύσσεια* θα διδαχτεί δύο (2) ώρες την εβδομάδα (σε συνεχόμενο δίωρο, εφόσον ο διδάσκων το επιθυμεί) από τον Σεπτέμβριο μέχρι το τέλος Φεβρουαρίου.

Ενότητες	Διδακτικές ώρες
Εισαγωγή (1,2,3,4,6,7,8) Το περιεχόμενο των ενοτήτων 5, 9 και 10 ο διδάσκων μπορεί να το αξιοποιήσει κατά τη διδασκαλία του κειμένου όπως εκείνος κρίνει προσφορότερο.	2
Περίληπτική αναδιήγηση ραψωδίας α Αναλυτική επεξεργασία ραψωδίας α 1 -25	1
Αναλυτική επεξεργασίας ραψωδίας α 26-108	1
-//- -// -//- α 109-173	1
-//- -// -//- α 174-360	2
-//- -// -//- α 361-497	2
Περίληπτική αναδιήγηση ραψωδίων β, γ, δ, ε	2
Αναλυτική επεξεργασία ραψωδίας ε 50-164	2
Αναλυτική επεξεργασία ραψωδίας ε 165-251	2
Αναλυτική επεξεργασία ραψωδίας ε 311-420	2
Περίληπτική αναδιήγηση ραψωδίας ζ Αναλυτική επεξεργασία ραψωδίας ζ 139-259	3
Περίληπτική αναδιήγηση ραψωδίων η, θ, ι,	1
Αναλυτική επεξεργασία ραψωδίας ι 240-630	4
Περίληπτική αναδιήγηση ραψωδίων κ, λ, μ, ν, ξ ,ο, π	2
Αναλυτική επεξεργασία ραψωδίας π, 185-336	2
Περίληπτική αναδιήγηση ραψωδίων ρ, σ, τ, υ, φ, χ	2
Αναλυτική επεξεργασία ραψωδίας χ 350-446	2
Περίληπτική αναδιήγηση ραψωδίας ψ Αναλυτική επεξεργασία ραψωδίας ψ 89-381	3
Περίληπτική αναδιήγηση ραψωδίας ω Αναλυτική επεξεργασία ραψωδίας ω 265-377	2
Γενική θεώρηση της Οδύσσειας	2
Σύνολο προβλεπόμενων ωρών	40

Τα εισαγωγικά σημειώματα των ραψωδίων αποτελούν στοιχεία αναφοράς κατά την επεξεργασία δηλαδή αξιοποιούνται, αλλά δεν απομνημονεύονται και ούτε αποτελούν εξεταστέα ύλη.

Ο διδάσκων φροντίζει να εντάσσει τα επιλεγμένα προς αναλυτική επεξεργασία αποσπάσματα στο πλαίσιο της ραψωδίας στην οποία ανήκουν, αξιοποιώντας τις περιληπτικές αναδιηγήσεις του περιεχομένου των ραψωδιών και ενθαρρύνοντας, κατά την κρίση του και σύμφωνα με τον διαθέσιμο διδακτικό χρόνο, την ανάγνωση ανθολογημένων αποσπασμάτων του εγχειριδίου.

Β. ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

Οι Ηροδότου *Ιστορίες* θα διδαχτούν κανονικά δύο (2) ώρες την εβδομάδα (σε συνεχόμενο δίωρο, εφόσον ο διδάσκων το επιθυμεί) από την 1^η Μαρτίου μέχρι τον Μάιο σύμφωνα με το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών.

Ενότητες	Διδακτικές ώρες
Εισαγωγή, σ. 8-11	1
Βιβλίο πρώτο Ενότητα 1 ^η : Προοίμιο Ενότητα 2 ^η : Κροίσος και Σόλων Η νουβέλα του Άδραστου (ανάγνωση) Ενότητα 3 ^η : Κροίσος και Κύρος	5
Βιβλίο δεύτερο Ενότητα 5 ^η : «Θωμάσια» και «νόμοι» των Αιγυπτίων (ανάγνωση) Ενότητα 6 ^η : Μνημεία της Αιγύπτου	2
Βιβλίο τρίτο Ενότητα 7 ^η : Το δαχτυλίδι του Πολυκράτη (ανάγνωση) Ενότητα 8 ^η : Τα πολιτεύματα	3
Βιβλίο έκτο Ενότητα 11: Η μάχη του Μαραθώνα	2
Βιβλίο έβδομο Ενότητα 12: Διάλογος Ξέρξη-Δημάρατου Ενότητα 13: Η μάχη των Θερμοπυλών	3
Βιβλίο όγδοο Ενότητα 15: Η ναυμαχία της Σαλαμίνας	1
Συνολική θεώρηση	1
Σύνολο προβλεπόμενων ωρών	18 ώρες

ΤΑΞΗ Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Θα διδασχτούν κανονικά τα *Ομηρικά Έπη: Ιλιάδα* και το *Ανθολόγιο Αρχαία Ελλάδα*. Ο *τόπος* και οι *άνθρωποι* σύμφωνα με το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών.

ΟΜΗΡΙΚΑ ΕΠΗ: ΙΛΙΑΔΑ

Το βιβλίο *Ομηρικά Έπη: Ιλιάδα* θα διδασχτεί δύο (2) ώρες την εβδομάδα (σε συνεχόμενο δώρο, εφόσον ο διδάσκων το επιθυμεί) από τον Σεπτέμβριο έως το τέλος Φεβρουαρίου.

Ενότητες	Διδακτικές ώρες
Εισαγωγή	1
Περίληπτική αναδιήγηση ραψωδίας Α Αναλυτική επεξεργασία ραψωδίας Α 1-53	2
Αναλυτική επεξεργασία ραψωδίας Α 54-306	4
Αναλυτική επεξεργασία ραψωδίας Α 350-431α	2
Αναλυτική επεξεργασία ραψωδίας Α 494-612	3
Περίληπτική αναδιήγηση ραψωδίων Β, Γ Αναλυτική επεξεργασία ραψωδίας Γ 121-244	3
Περίληπτική αναδιήγηση ραψωδίων Δ, Ε, Ζ Αναλυτική επεξεργασία ραψωδίας Ζ 369-529	4
Περίληπτική αναδιήγηση ραψωδίων Η, Θ, Ι Αναλυτική επεξεργασία ραψωδίας 225-431	4
Περίληπτική αναδιήγηση ραψωδίων Κ, Λ, Μ, Ν, Ξ, Ο	2
Περίληπτική αναδιήγηση ραψωδίας Π Αναλυτική επεξεργασία ραψωδίας Π 684-867	3
Περίληπτική αναδιήγηση ραψωδίων Ρ, Σ Αναλυτική επεξεργασία ραψωδίας Σ 478-616	3
Περίληπτική αναδιήγηση ραψωδίων Τ, Υ, Φ, Χ Αναλυτική επεξεργασία ραψωδίας Χ 247-394	3
Περίληπτική αναδιήγηση ραψωδίων Ψ, Ω Αναλυτική επεξεργασία ραψωδίας Ω 468-677	4
Συνολική θεώρηση	2
Σύνολο προβλεπόμενων ωρών	40

Ο διδάσκων φροντίζει να εντάσσει τα επιλεγμένα προς αναλυτική επεξεργασία αποσπάσματα στο πλαίσιο της ραψωδίας στην οποία ανήκουν, αξιοποιώντας τις περιληπτικές αναδιηγήσεις του περιεχομένου των ραψωδίων και ενθαρρύνοντας, κατά την κρίση του και σύμφωνα με τον διαθέσιμο διδακτικό χρόνο, την ανάγνωση ανθολογημένων αποσπασμάτων του εγχειριδίου.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ. Ο ΤΟΠΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ
(ΑΝΘΟΛΟΓΙΟ)

Το βιβλίο *Αρχαία Ελλάδα. ο Τόπος και οι Άνθρωποι* θα διδαχτεί δύο (2) ώρες την εβδομάδα (σε συνεχόμενο δίωρο, εφόσον ο διδάσκων το επιθυμεί) από τον Μάρτιο έως τον Μάιο.

Ενότητες	Διδακτικές ώρες
Η Αθήνα (επιλογή τουλάχιστον 2 κειμένων κατά την κρίση του καθηγητή)	4
Η Σπάρτη	2
Η Μακεδονία	2
Η Θήβα	2
Η Κόρινθος μετά την καταστροφή	2
Η Αλεξάνδρεια	2
Αθλητισμός και αθλήματα	4
Σύνολο προβλεπόμενων ωρών	18 ώρες

ΤΑΞΗ Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Θα διδαχθούν κανονικά τα αντικείμενα 1) Δραματική Ποίηση, στο οποίο ο διδάσκων επιλέγει ανάμεσα στα βιβλία Δραματική Ποίηση. Ευριπίδη Ελένη και Δραματική Ποίηση Αριστοφάνη Όρνιθες, σύμφωνα με το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών (ΑΠΣ) και 2) το *Ανθολόγιο Φιλοσοφικών Κειμένων* σύμφωνα με το (ΑΠΣ).

1) ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Το αντικείμενο θα διδαχτεί δύο (2) ώρες την εβδομάδα (σε συνεχόμενο δίωρο, εφόσον ο διδάσκων επιθυμεί) από τον Σεπτέμβριο έως το τέλος Φεβρουαρίου. Ο διδάσκων επιλέγει ανάμεσα στα βιβλία **Δραματική Ποίηση. Ευριπίδη Ελένη** και **Δραματική Ποίηση. Αριστοφάνη Όρνιθες**, σύμφωνα με το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών.

Α. Δραματική Ποίηση. Ευριπίδη Ελένη

Ως εισαγωγή, από το εγχειρίδιο *Ιστορία της αρχαίας ελληνικής γραμματείας* θα διδαχθούν οι σ. 63-74 και 88-96. Από τις σ. 88-96 θα δοθεί έμφαση στα χαρακτηριστικά του έργου του Ευριπίδη και οι μαθητές θα πρέπει να γνωρίζουν ονομαστικά τα έργα του. Στο περιεχόμενο των σ. 76-87 (Οι μεγάλοι Τραγικοί: Πρόδρομοι, Αισχύλος, Σοφοκλής) να γίνει απλή αναφορά.

Ενότητες	Διδακτικές ώρες
Εισαγωγή	2
Αναλυτική επεξεργασία Προλόγου (1-191)	4
Αναλυτική επεξεργασία Παρόδου (192-288)	2
Συνοπτική θεώρηση Παρόδου (289-436)	1
Αναλυτική επεξεργασία Α΄ Επεισοδίου (437-575)	3

Αναλυτική επεξεργασία Επιπαρόδου – Β΄ Επεισοδίου (576-658)	2
Αναλυτική επεξεργασία Β΄ Επεισοδίου (659-840)	3
Αναλυτική επεξεργασία Β΄ Επεισοδίου (841-941)	2
Αναλυτική επεξεργασία Β΄ Επεισοδίου (942-1139)	3
Αναλυτική επεξεργασία Β΄ Επεισοδίου (1140-1219)	3
Αναλυτική επεξεργασία Α΄ Στασίμου (1220-1285)	1
Αναλυτική επεξεργασία Γ΄ Επεισοδίου (1286-1424)	4
Αναλυτική επεξεργασία Β΄ Στασίμου (1425-1499)	1
Αναλυτική επεξεργασία Δ΄ Επεισοδίου (1500-1592)	2
Συνοπτική θεώρηση Γ΄ Στασίμου (1593-1652)	1
Συνοπτική θεώρηση εξόδου (1653-1778) Αναλυτική επεξεργασία Εξόδου (1779-1870)	4
Γενική θεώρηση	2
Σύνολο προβλεπόμενων ωρών	40

Β. Δραματική Ποίηση, Αριστοφάνη Όρνιθες

Από το εγχειρίδιο *Δραματική Ποίηση. Αριστοφάνη Όρνιθες* ως Εισαγωγή θα διδαχθούν οι σελίδες 10-18. Υποστηρικτικά ο διδάσκων μπορεί να αναφερθεί στα αντίστοιχα κεφάλαια από το εγχειρίδιο *Ιστορία της αρχαίας ελληνικής γραμματείας*.

Ενότητες	Διδακτικές ώρες
Εισαγωγή	2
Αναλυτική επεξεργασία Προλόγου (1-231)	5
Αναλυτική επεξεργασία Παρόδου (232-487)	5
Αναλυτική επεξεργασία Επιρρηματικού Αγώνα (488-576)	2
Συνοπτική θεώρηση Επιρρηματικού Αγώνα (577-677)	1
Συνοπτική θεώρηση Μεταβατικής σκηνής (678-716)	1
Αναλυτική επεξεργασία Παράβασης (717-794)	2
Συνοπτική θεώρηση Παράβασης (795-842)	1
Αναλυτική επεξεργασία Ιαμβικών σκηνών Ι (843-1106)	4
Συνοπτική θεώρηση Δεύτερης Παράβασης (1107-1168)	1
Συνοπτική θεώρηση Ιαμβικών σκηνών ΙΙ (1169-1397)	1
Αναλυτική επεξεργασία Ιαμβικών σκηνών ΙΙ (1398-1539)	4
Συνοπτική θεώρηση Ιαμβικών σκηνών ΙΙ (1540-1638)	1
Αναλυτική επεξεργασία Ιαμβικών σκηνών ΙΙ (1639-1773)	4
Συνοπτική θεώρηση Ιαμβικών σκηνών ΙΙ (1774-1787)	1

Αναλυτική επεξεργασία Εξόδου (1788-1851)	3
Γενική θεώρηση	2
Σύνολο προβλεπόμενων ωρών	40

2) ΑΝΘΟΛΟΓΙΟ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

Το αντικείμενο θα διδαχτεί δύο (2) ώρες την εβδομάδα (εφόσον ο διδάσκων επιθυμεί, σε συνεχόμενο δίωρο) από τον Μάρτιο και μετά (σύνολο 13 ώρες).

Ενότητες	Διδακτικές ώρες
Εισαγωγή (1,2,3,4,5,6,8,9) Η εισαγωγή να διδαχτεί στο πλαίσιο της παρουσίασης του αντικειμένου και του βιβλίου	2
Κεφάλαιο 1: Εισαγωγή (1-3), Ενότητα 3	2
Κεφάλαιο 2: Εισαγωγή (1-3), Ενότητα 2, 4	3
Κεφάλαιο 3: Εισαγωγή (1-6)	1
Κεφάλαιο 3: Ενότητες 4, 5	2
Κεφάλαιο 4: Εισαγωγή (2-3)	1
Κεφάλαιο 4: Ενότητες 2,3,5	3
Κεφάλαιο 5: Εισαγωγή (1-6)	1
Κεφάλαιο 5: Ενότητα 2	1
Κεφάλαιο 5: Ενότητα 4	1
Συνολική θεώρηση	1
Σύνολο προβλεπόμενων ωρών	18

Επισημαίνεται ότι οι εισαγωγές στα κεφάλαια θα διδαχθούν ως εισαγωγές στη θεματική των κειμένων και στο μέτρο που είναι χρήσιμες για την ερμηνεία τους. Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να διδαχθούν ανεξάρτητα από τα κείμενα ως ιστορία της αρχαίας ελληνικής φιλοσοφίας. Προκειμένου να διευκρινιστούν συγκεκριμένα σημεία των εισαγωγών, ο διδάσκων, εφόσον το θεωρεί απαραίτητο, μπορεί να διαβάσει κείμενα από το εγχειρίδιο τα οποία δεν προβλέπονται στη διδακτέα ύλη.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ (ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ)

Τάξη Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

- Από τις Ενότητες 1-18 του διδακτικού βιβλίου «**Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Α΄ Γυμνασίου**» των Ν. Μπεζαντάκου, Α. Παπαθωμά κ.ά., **δεν** θα διδαχθεί το Α΄ Μέρος (Κείμενο) των Ενοτήτων **5, 8, 9, 16, 17, 18**, καθώς και τα αντίστοιχα παράλληλα Κείμενα του Επιμέτρου. Το Β΄ και Γ΄ Μέρος όλων των Ενοτήτων (1-18) θα διδαχθεί

κανονικά.

Τάξη Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

- Από τις Ενότητες **1-18** του διδακτικού βιβλίου **«Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Β΄ Γυμνασίου»** των Α. Παπαθωμά, Μ. Γαλάνη κ.ά., **δεν** θα διδαχθούν τα εξής: α) **Ενότητα 4^η, 6^η, 8^η, 10^η, 18^η**: Α΄ Μέρος (Κείμενο και παράλληλα Κείμενα του Επιμέτρου). β) **Ενότητα 14^η**: Β΄2 Μέρος (Ετυμολογικά). γ) **Ενότητα 16^η**: Α΄ Μέρος (Κείμενο και παράλληλο Κείμενο του Επιμέτρου) και Β΄1, 2 Μέρος (Λεξιλογικά και Ετυμολογικά). δ) **Ενότητα 17^η**: Β΄1, 2 Μέρος (Λεξιλογικά και Ετυμολογικά). Η υπόλοιπη ύλη του βιβλίου θα διδαχθεί κανονικά.

Τάξη Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

- Από τις Ενότητες **1-12** του διδακτικού βιβλίου **«Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Γ΄ Γυμνασίου»** των Ν. Μπεζαντάκου, Β. Χαραλαμπάκου κ.ά., **δεν** θα διδαχθεί το Α΄ Μέρος (Κείμενο και παράλληλα Κείμενα του Επιμέτρου) των Ενοτήτων **5, 7, 10, 12**. Το Β΄ και Γ΄ Μέρος όλων των Ενοτήτων (1-12) θα διδαχθεί κανονικά.
- Η διδακτέα ύλη από το βιβλίο **«Αρριανού Αλεξάνδρου Ανάβαση» Γ΄ Γυμνασίου** των Ν. Μπούρα, Κ. Ναστούλη, Α. Σακελλαρίου, (κατά το 3^ο τρίμηνο: Μάρτιος-Μάιος) ορίζεται ως ακολούθως:
 - i. **Εισαγωγή**: Τα κεφάλαια **I, II, III, V, VIII** θα διδαχθούν κανονικά. Τα κεφάλαια **IV, VI, VII** **δεν θα διδαχθούν**.
 - ii. **Κείμενο**: Από το **Α΄** Βιβλίο θα διδαχθούν τα κεφάλαια: **13,3-7, 15, 3-8, 16, 4-7**. Από το **Β΄** Βιβλίο θα διδαχθεί το κεφάλαιο **4, 9-11**. Από το **Ε΄** Βιβλίο θα διδαχθεί το κεφάλαιο **19, 1-3**. Από το **Ζ΄** Βιβλίο τα κεφάλαια: **28-30**. Τα υπόλοιπα κεφάλαια δεν θα διδαχθούν.

ΚΕΙΜΕΝΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

ΤΑΞΕΙΣ Α΄, Β΄, Γ΄ Γυμνασίου

- Τα Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας στο Γυμνάσιο διδάσκονται δύο (2) ώρες την εβδομάδα με ελεύθερη επιλογή από το διδάσκοντα. Το δίωρο αυτό, εφόσον το επιθυμεί ο διδάσκων, είναι συνεχόμενο.
- Στην Α΄ και Β΄ τάξη μπορούν να διδαχθούν **20 περίπου λογοτεχνικά κείμενα (15 για τα εσπερινά)** εκ των οποίων δύο ή τρία κείμενα από την ξένη λογοτεχνία.
- Στην Γ΄ τάξη πρέπει να διδαχθούν κείμενα από όλες τις ιστορικές περιόδους. Όπου υπάρχουν κείμενα της ξένης λογοτεχνίας, μπορούν να χρησιμοποιηθούν για συγκριτική ανάγνωση.

- Στην Γ΄ τάξη καλό είναι να γίνει διδακτική αξιοποίηση των εισαγωγικών σημειωμάτων που αφορούν στην ιστορική εξέλιξη της λογοτεχνίας μας. Τα στοιχεία αυτά δεν διδάσκονται ούτε αξιολογούνται αυτόνομα, αλλά πάντοτε σε αναφορά με το διδασκόμενο κείμενο.
- Σε όλες τις τάξεις οι μαθητές θα πρέπει να ενθαρρύνονται να χρησιμοποιούν τα βιβλία *Ιστορία Νεοελληνικής Λογοτεχνίας* και *Λεξικό Λογοτεχνικών Όρων*. Διευκρινίζεται ότι τα βιβλία αυτά δεν προορίζονται για αυτόνομη διδασκαλία, αλλά έχουν στόχο να λειτουργήσουν συμβουλευτικά και συμπληρωματικά για το μάθημα της λογοτεχνίας στο Γυμνάσιο.
- Κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς, εφόσον είναι εφικτό, οι μαθητές θα μπορούσαν να μελετήσουν (2) το πολύ λογοτεχνικά βιβλία, στο πλαίσιο καλλιέργειας της φιλιαναγνωσίας. Επισημαίνεται ότι η συγκεκριμένη δραστηριότητα αποτελεί μεν κριτήριο αξιολόγησης των μαθητών, ωστόσο τα λογοτεχνικά βιβλία δεν συμπεριλαμβάνονται στην ύλη των εξετάσεων της περιόδου Μαΐου-Ιουνίου.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΤΑΞΕΙΣ Α΄ Β΄ Γ΄ Γυμνασίου

Στη διδακτέα ύλη του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας περιλαμβάνονται τα εγχειρίδια **Νεοελληνική Γλώσσα, Βιβλίο Μαθητή και Τετράδιο Εργασιών Α΄, Β΄ & Γ΄ τάξεων Γυμνασίου**.

Για κάθε ενότητα των εγχειριδίων της Νεοελληνικής Γλώσσας, συμπληρωματικά προς το **ΔΕΠΠΣ**, το **ΑΠΣ Νεοελληνικής Γλώσσας** (ΦΕΚ/303, τ. β΄/13-03-2003, σελ. 3778-3794) και προς τις διδακτικές προτάσεις που περιλαμβάνονται στα **Βιβλία Εκπαιδευτικού Α΄, Β΄ & Γ΄ τάξεων Γυμνασίου**, προτείνονται τα εξής:

- Ο ενδεικτικός χρόνος για τη χρονική κάλυψη της γλωσσικής διδασκαλίας, σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στο Ωρολόγιο Πρόγραμμα και το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών Γυμνασίου.
- Η συνοπτική διδασκαλία ορισμένων τμημάτων των εγχειριδίων, εφόσον υπάρχουν χρονικοί περιορισμοί, ή η παράλειψή τους, εφόσον ο διδακτικός χρόνος δεν επαρκεί.
- Η διδασκαλία ορισμένων γραμματικών φαινομένων και των συναφών με αυτά δραστηριοτήτων, σύμφωνα με τη ισχύουσα *Γραμματική*. (Χατζησαββίδης Σ., Χατζησαββίδου Α.).
- Σημεία που αφορούν την εξοικείωση των μαθητών με τα κειμενικά είδη και την ανάπτυξη δεξιοτήτων στο γραπτό και προφορικό λόγο.

Σημειώνεται ότι οι διδάσκοντες/διδάσκουσες, στο πλαίσιο της υλοποίησης των εκάστοτε διδακτικών στόχων και του διαθέσιμου διδακτικού χρόνου, μπορούν να χρησιμοποιούν κατά περίπτωση κατάλληλο εκπαιδευτικό υλικό (κείμενα, δραστηριότητες κ.ά.) και από άλλες πηγές, με σκοπό την εμπέδωση των γραμματικών φαινομένων, την περαιτέρω εξοικείωση των

μαθητών/μαθητριών με ποικίλα κειμενικά είδη και την καλλιέργεια της ικανότητάς τους να κατανοούν και να παράγουν επιτυχώς προφορικό και γραπτό λόγο.

Α΄ ΤΑΞΗ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Σύνολο: 55 διδακτικές ώρες

1^η ΕΝΟΤΗΤΑ		
Οι πρώτες μέρες σε ένα νέο σχολείο		
ΣΕΛ.	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΕΝΟΤΗΤΑΣ	5 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
10-12	A. Εισαγωγικά κείμενα	1. Οι ερωτήσεις κατανόησης των κειμένων να αξιοποιηθούν κατ' επιλογήν από τον διδάσκοντα. 2. Κρίνεται απαραίτητο να δοθούν ορισμένες προκαταρκτικές διευκρινίσεις για τον τρόπο με τον οποίο οι συνθήκες και ο κώδικας επικοινωνίας επηρεάζουν τη διαμόρφωση του μηνύματος. 3. Από τα κείμενα 6 και 7 (σ. 18-19) να διδαχτεί μόνο το ένα. 4. Να δοθούν απλές οδηγίες για τη σωστή χρήση των σημείων στίξης, ιδιαίτερα του κόμματος και της τελείας. 5. Κατά τη διδασκαλία των προτάσεων να τονιστεί η διάκρισή τους σε απλές, ελλειπτικές και επαυξημένες [Γ1].
12	B. Επικοινωνία	
12 -15	B1. Παράγοντες της επικοινωνίας	
15-17	B2. Κώδικες επικοινωνίας	
17	Γ. Είδη προτάσεων	
17-19	Γ1. Είδη προτάσεων ανάλογα με τα συστατικά τους	
19-21	Γ2. Είδη προτάσεων, σημασίες τους και σημεία στίξης	
22	Δ. Λεξιλόγιο ενότητας	
23	Ε. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	
24	Διαθεματική εργασία	

2 ^η ΕΝΟΤΗΤΑ		
Επικοινωνία στο σχολείο		
ΣΕΛ.	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΕΝΟΤΗΤΑΣ	5 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
26-28	A. Εισαγωγικά κείμενα	1. Να δοθεί έμφαση στη διάκριση προφορικού [B1] και γραπτού λόγου [B2]. 2. Η άσκηση 1 της υποενότητας B1, σ. 28, να μη διδαχτεί, αν δεν υπάρχει δυνατότητα μαγνητοφώνησης του γραπτού κειμένου 1, σ. 26. 3. Από τα κείμενα 14 και 15, σ. 34-35 [Γ], να επιλεγεί μόνο το ένα. 4. Να τονιστεί η σχέση ανάμεσα στις ευρύτερες περιστάσεις επικοινωνίας και τα φαινόμενα γλωσσικής ποικιλίας. 5. Να δοθεί έμφαση στη διδασκαλία της παραγράφου [Γ] και ιδιαίτερα: • στον τρόπο ανάπτυξης της παραγράφου και στην αναγνώριση των δομικών στοιχείων της • στην αξιοποίηση των γνώσεων για την παράγραφο κατά την σύνταξη διαφορετικών ειδών κειμένων • στον ρόλο των συνδετικών λέξεων για τη συνοχή της παραγράφου.
28	B. Είδη προφορικού και γραπτού λόγου	
28	B1. Προφορικός λόγος	
29-31	B2. Γραπτός λόγος	
31-33	B3. Γλωσσική ποικιλία – Μέσο και περίσταση επικοινωνίας	
34-35	Γ. Η Παράγραφος	
36	Δ. Λεξιλόγιο ενότητας	
37	Ε. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	
38	Διαθεματική εργασία	

3 ^η ΕΝΟΤΗΤΑ		
Ταξίδι στον κόσμο της φύσης		
ΣΕΛ.	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΕΝΟΤΗΤΑΣ	7 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
40-42	A. Εισαγωγικά κείμενα	1. Τα κείμενα της ενότητας και οι ερωτήσεις κατανόησης των κειμένων να αξιοποιηθούν κατά την κρίση του διδάσκοντος, λόγω της πληθώρας ύλης της ενότητας. 2. Στην ενότητα αυτή ο διδάσκων να παρουσιάσει, με οικονομία χρόνου και
43	B. Περιγραφή	
43	B1. Στοιχεία περιγραφής	
44-45	B2. Είδη περιγραφής	

46	B3. Λεξιλόγιο περιγραφής	περιληπτικά, τα βασικότερα από τα χαρακτηριστικά των κειμενικών τύπων με αντιπροσωπευτικά κειμενικά παραδείγματα από το βιβλίο ή άλλες πηγές. Σημειώνεται ότι καθένας από τους κειμενικούς τύπους παρουσιάζεται εκτενώς και σε άλλες ενότητες των σχολικών εγχειριδίων. 3. Να δοθεί έμφαση στη διδασκαλία της περίληψης κειμένου, σ. 48 [Γ1]. 4. Συνιστάται να προσεχτεί η διδασκαλία της έννοιας της πολυτροπικότητας [Ε], εφόσον οι μαθητές δεν είναι εξοικειωμένοι με αυτή. 5. Από τις δραστηριότητες του «Διαβάζω και γράφω» (σ. 55) να γίνει επιλογή μεταξύ των 1, 3 και 4 [Δ1].
47	Γ. Αφήγηση	
47-48	Γ1. Στοιχεία αφήγησης	
48	Γ1. Περίληψη	
49-50	Γ2. Είδη αφήγησης	
50	Γ3. Λεξιλόγιο αφηγηματικών κειμένων	
52	Δ. Επιχειρηματολογία	
52-55	Δ1. Στοιχεία επιχειρήματος και μελέτη επιχειρημάτων	
55	Δ2. Λεξιλόγιο επιχειρηματολογίας	
56-57	Ε. Πολυτροπικότητα	
58	Διαθεματική εργασία	

4 ^η ΕΝΟΤΗΤΑ		
Φροντίζω για τη διατροφή και την υγεία μου		
ΣΕΛ.	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΕΝΟΤΗΤΑΣ	7 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
60-62	A. Εισαγωγικά κείμενα	1. Να γίνει επιλογή μεταξύ των κειμένων που θα διδαχθούν και των ερωτήσεων κατανόησης που θα αξιοποιηθούν, λόγω της πληθώρας ύλης της ενότητας. 2. Μία ή περισσότερες από τις υποενότητες Β1, Β2, Γ2 και Ε μπορούν να διδαχθούν με συντομία. 3. Στο παράδειγμα «<i>Το 1 στα 10 Ελληνόπουλα είναι παχύσαρκο</i>» της σ. 65 [Β2] να προστεθεί μετά το επίθετο <i>παχύσαρκο</i> η λέξη <i>παιδί</i>, ώστε να υπάρχει συμφωνία με τα αναφερόμενα στη σ. 63 για την ονοματική φράση [Β1]. 4. Ως προς την κλίση ουσιαστικών και επιθέτων [Γ]: • Να αναφερθεί ότι σύμφωνα με τη Γραμματική τα ουσιαστικά διακρίνονται:
63	B. Ονοματική φράση – Επιθετικός προσδιορισμός	
63-64	B1. Τι είναι ονοματική φράση και ποια η λειτουργία της στην πρόταση	
65-68	B2. Επιθετικός προσδιορισμός	
68	Γ. Κλίση ουσιαστικών και επιθέτων	
68-72	Γ1. Κλίση ουσιαστικών	
72-74	Γ2. Κλίση επιθέτων	
74-76	Δ. Παραγωγή και σύνθεση	
77	Ε. Στοιχεία που συνοδεύουν τον προφορικό λόγο	

78	ΣΤ. Λεξιλόγιο	α) σε αρσενικά, θηλυκά και ουδέτερα και β) σε ισοσύλλαβα και ανισοσύλλαβα. • Να διευκρινιστεί ότι η διάκριση σε δικατάληκτα και τρικατάληκτα είναι, επίσης, ένας τρόπος περιγραφής των ουσιαστικών που υιοθετούν ορισμένες Γραμματικές. • Κατά τη διδασκαλία των κλιτικών πινάκων να αναφερθούν επιπρόσθετα και οι τύποι της κλητικής. • Για τα ουσιαστικά και τα επίθετα που εμφανίζουν ιδιαιτερότητες στην κλίση είναι δυνατό να αξιοποιηθούν οι αντίστοιχες ενότητες του βιβλίου της Γραμματικής.
78-79	Ζ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	5. Ως προς την παραγωγή και τη σύνθεση [Δ]: • Να αναφερθεί ότι, σύμφωνα με την ισχύουσα Γραμματική, οι λέξεις που αρχίζουν με πρόθημα θεωρούνται σύνθετες και ότι παράγωγες θεωρούνται μόνο οι λέξεις που σχηματίζονται με παραγωγικές καταλήξεις (επιθήματα). • Να διευκρινιστεί στους μαθητές ότι ορισμένες Γραμματικές κατατάσσουν στις παράγωγες λέξεις και εκείνες που αρχίζουν με πρόθημα. • Εφόσον υλοποιηθούν οι σχετικές δραστηριότητες των σ. 74-75 και 80 του εγχειριδίου [Δ], καθώς και των σ. 43-44, 48-49 και 55 του Τετραδίου Εργασιών της Α΄ Τάξης, να προσαρμοστούν σύμφωνα την ισχύουσα Γραμματική. • Εφιστάται, γενικότερα, η προσοχή των διδασκόντων στην ανάγκη να προσαρμοστεί η διδασκαλία της παραγωγής και της σύνθεσης σύμφωνα με την ισχύουσα Γραμματική, στο σύνολο του εγχειριδίου.
79	Διαθεματική εργασία	

5 ^η ΕΝΟΤΗΤΑ		
Γνωρίζω το μαγικό κόσμο του θεάτρου και του κινηματογράφου		
ΣΕΛ.	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΕΝΟΤΗΤΑΣ	8 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
82-84	A. Εισαγωγικά κείμενα	1. Τα κείμενα της ενότητας και οι ερωτήσεις κατανόησης των κειμένων να αξιοποιηθούν κατά την κρίση του διδάσκοντος, π.χ. από τα τρία εισαγωγικά κείμενα μπορούν να επιλεγούν ένα ή δύο. 2. Κατά τη διδασκαλία του ρήματος να τονιστούν: • η διάκριση ανάμεσα στις φωνές (μορφολογία) και τις διαθέσεις (σημασιολογία) [B2.2., B2.3], • οι χρόνοι του ρήματος και το ποιόν ενέργειας [B2.4.] • να τονιστεί η σπουδαιότητα του ρήματος για τα αφηγηματικού τύπου κείμενα και να δοθούν παραδείγματα αξιοποίησης των ρηματικών χρόνων στα αφηγηματικά κειμενικά είδη (προφορικά/γραφτά, ιστορικές αφηγήσεις, αφηγήσεις συμβάντων κ.λπ.). 3. Να διευκρινιστεί στους μαθητές ότι ο παρακείμενος ανήκει στη χρονική βαθμίδα του παρόντος και να προσαρμοστεί ο σχετικός πίνακας της σ. 91 [B2.4.], σύμφωνα και με τα διαλαμβανόμενα στη σ. 35 του εγχειριδίου της Β' τάξης. 4. Η υποενότητα B3, «Παράγωγα ρήματα», να προσαρμοστεί και να διδαχτεί σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην προηγούμενη ενότητα για την παραγωγή και τη σύνθεση. 5. Η υποενότητα E, «Το ρήμα στην αφήγηση», να διδαχτεί συνοπτικά.
84	B. Το ρήμα	
84-85	B1. Ο ρόλος και η λειτουργία του	
85	B2. Οι μορφές του ρήματος.	
85	B2.1. Πρόσωπο και αριθμός	
86-87	B2.2. Συζυγίες και φωνές	
87-88	B2.3. Διαθέσεις του ρήματος	
89-91	B2.4. Χρόνοι του ρήματος και ποιόν ενέργειας	
91-92	B3. Συνδεδετικά ρήματα	
92-93	Γ. Παράγωγα ρήματα	
93	Δ. Λεξιλόγιο	
94-95	E. Το ρήμα στην αφήγηση	
95-97	ΣΤ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	
97	Διαθεματική εργασία	

6 ^η ΕΝΟΤΗΤΑ		
Δημιουργικές δραστηριότητες στη ζωή μου		
ΣΕΛ.	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΕΝΟΤΗΤΑΣ	5 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
100-3	A. Εισαγωγικά κείμενα	1. Να γίνει επιλογή μεταξύ των διδακτέων κειμένων, ιδιαίτερα των εισαγωγικών (1 έως 4). 2. Να δοθεί έμφαση στη διδασκαλία της χρήσης των πτώσεων του ουσιαστικού και στον ετερόπρωτο προσδιορισμό σε γενική [B1, B2]. 3. Να δοθεί έμφαση στην αναγνώριση των μερών της παραγράφου, με παραδείγματα από διαφορετικά κειμενικά είδη, καθώς και στη σύνταξη πλαγιότιτλων [Δ]. 4. Ως προς την παραγωγή ουσιαστικών [Γ]: • Η επισήμανση στο «Έμαθα ότι» (σ. 107), [Γ] «Νέα ουσιαστικά παράγονται και με τη χρήση προθημάτων...», να προσαρμοστεί και να διδαχτεί σύμφωνα με όσα αναφέρονται στην 4^η ενότητα, πιο πάνω, για την παραγωγή και τη σύνθεση. • Η άσκηση 2 στο «Ακούω και μιλώ» (σ. 106) [Γ] και η άσκηση 1 της σ. 108 [Ε] να προσαρμοστούν, ώστε να περιλαμβάνουν μόνο λέξεις με παραγωγικές καταλήξεις.
103	B. Λειτουργίες – Χρήσεις των πτώσεων του ουσιαστικού	
103	B1. Οι πτώσεις ως δείκτες για τη σχέση ουσιαστικού και ρήματος	
104-6	B2. Οι πτώσεις ως δείκτες για τη σχέση ουσιαστικού και ουσιαστικού	
106-7	Γ. Παράγωγα ουσιαστικά	
107-8	Δ. Παράγραφος – Πλαγιότιτλοι	
108-9	Ε. Λεξιλόγιο	
109-10	ΣΤ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	
110	Διαθεματική εργασία	

7 ^η ΕΝΟΤΗΤΑ		
Ο κόσμος μέσα από την οθόνη – εικόνα		
ΣΕΛ.	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΕΝΟΤΗΤΑΣ	3 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
112-115	A. Εισαγωγικά κείμενα	1. Να διδαχτούν κατ' επιλογήν ορισμένα μόνο από τα εισαγωγικά κείμενα (1-2 από τα 4). 2. Σε ό,τι αφορά τα άρθρα [B], να δοθεί έμφαση στη σημασιακή διάκριση μεταξύ οριστικού και αόριστου άρθρου. 3. Επίσης, συνιστάται να δοθεί έμφαση στη
115-117	B. Οριστικό και αόριστο άρθρο – Άρθρο – Κλίση των άρθρων	
117-118	Γ. Παράγωγα επίθετα	
118-120	Δ. Περιγραφή	

120	Ε. Λεξιλόγιο	διδασκαλία της περιγραφής [Δ] με τη χρησιμοποίηση περιγραφικών κειμένων διαφορετικής προέλευσης και είδους και με έμφαση στις λεξικογραμματικές επιλογές (χρήση επιθέτων, ουσιαστικών, ρηματικών χρόνων κ.λπ.).
121	ΣΤ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	
122	Διαθεματική εργασία	

8^η ΕΝΟΤΗΤΑ		
Αθλητισμός και Ολυμπιακοί Αγώνες. Παρακολουθώ και συμμετέχω		
ΣΕΛ.	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΕΝΟΤΗΤΑΣ	6 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
124-126	Α. Εισαγωγικά κείμενα	1. Να διδαχτούν ορισμένα μόνο από τα εισαγωγικά κείμενα (1-2 από τα 4). 2. Να τονιστεί στη διδασκαλία η διάκριση μεταξύ κύριων και δευτερευουσών προτάσεων και να δοθεί έμφαση στην παρατακτική σύνδεση προτάσεων – περιόδων και το ασύνδετο σχήμα [B2, B3]. 3. Σκόπιμο είναι να επισημανθεί κατά τη διδασκαλία η χρήση στίξης (κόμματα) ή η απουσία της στις συναφείς συντάξεις. 4. Για την εμπέδωση της διδασκαλίας της υποενότητας Γ, «Αφήγηση», να χρησιμοποιηθούν παραδείγματα από διαφορετικά κειμενικά είδη του γραπτού λόγου (λογοτεχνικά κείμενα, κείμενα από τον τύπο και το διαδίκτυο κ.λπ.) και να δοθεί έμφαση στα δομικά στοιχεία και τις λεξικογραμματικές επιλογές που διαφοροποιούν τα κειμενικά παραδείγματα.
127	Β. Παρατακτική σύνδεση – Ασύνδετο σχήμα	
127	B1. Περίοδοι λόγου – Κύριες και δευτερεύουσες προτάσεις	
128-130	B2. Παρατακτική σύνδεση προτάσεων – περιόδων	
130-131	B3. Ασύνδετο σχήμα	
131-133	Γ. Αφήγηση	
133-135	Δ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	
136	Διαθεματική εργασία	

9^η ΕΝΟΤΗΤΑ		
Ανακαλύπτω τη μαγεία της γνώσης		
ΣΕΛ.	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΕΝΟΤΗΤΑΣ	3 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
138-141	Α. Εισαγωγικά κείμενα	1. Τα κείμενα της ενότητας και οι ερωτήσεις κατανόησης των κειμένων να αξιοποιηθούν
141-142	Β. Συνταγματικός άξονας	

142-144	Γ. Παραδειγματικός άξονας	κατά την κρίση του διδάσκοντος. 2. Για τη διδασκαλία του συνταγματικού και του παραδειγματικού άξονα [Β, Γ] οι διδάσκοντες καλούνται να ανατρέξουν στο θεωρητικό και το διδακτικό μέρος του Βιβλίου του Εκπαιδευτικού (σ. 103-108). 3. Οι διδάσκοντες να επιλέξουν από τις δραστηριότητες του εγχειριδίου και του Τετραδίου Εργασιών τις καταλληλότερες για το επίπεδο των μαθητών τους.
145-146	Δ. Λεξιλόγιο	
146-148	Ε. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	
148	Διαθεματική εργασία	

10 ^η ΕΝΟΤΗΤΑ		
Γνωρίζω τον τόπο μου και τον πολιτισμό του		
ΣΕΛ.	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΕΝΟΤΗΤΑΣ	6 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
150-153	Α. Εισαγωγικά κείμενα	1. Τα κείμενα της ενότητας να αξιοποιηθούν κατά την κρίση του διδάσκοντος. 2. Να δοθεί έμφαση στην υποτακτική σύνδεση των προτάσεων [Β2] και στον βαθμό αξιοποίησής της σε ποικίλα κειμενικά είδη (π.χ. προφορικές συζητήσεις έναντι επιστημονικών κειμένων), καθώς και στη χρήση των λεξικών [Δ]. 3. Να τονιστεί η χρήση ή η απουσία κόμματος στην υποτακτική σύνδεση (σ. 156). 4. Μαζί με τα σημεία στίξης που αναφέρονται στη σ. 158 να διδαχτεί και το θαυμαστικό. 5. Σε ό,τι αφορά στη χρήση λεξικών [Δ], προτείνεται να αξιοποιηθεί, κυρίως, το <i>Ερμηνευτικό λεξικό της Νέας Ελληνικής</i> του Γυμνασίου.
153	Β .Υποτακτική σύνδεση των προτάσεων	
153-154	Β1. Δευτερεύουσες προτάσεις	
155	Β2. Υποτακτική σύνδεση προτάσεων	
155-156	Β3. Η στίξη στην υποτακτική σύνδεση	
156-158	Γ. Σημεία στίξης	
159	Δ. Χρήση λεξικών	
160	Ε. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	
161	Διαθεματική εργασία	

Β΄ ΤΑΞΗ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Σύνολο: 52 ώρες

1 ^η ΕΝΟΤΗΤΑ		
Από τον τόπο μου σ' όλη την Ελλάδα		
ΣΕΛ.	ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ	7 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
10-14	A. Εισαγωγικά κείμενα	1. Τα κείμενα της ενότητας μπορούν να αξιοποιηθούν κατ' οικονομία από το διδάσκοντα. 2. Η παράλειψη του υποκειμένου [B1] και η συμφωνία υποκειμένου – ρήματος [B2] μπορούν να διδαχτούν περιληπτικά, εφόσον υπάρχει χρονικός περιορισμός. 3. Ως προς τα αχώριστα μόρια [Γ]: • Να αναφερθεί ότι σύμφωνα με τη Γραμματική οι λέξεις που αρχίζουν με αχώριστα μόρια-προθήματα θεωρούνται σύνθετες και όχι παράγωγες και ότι στην περίπτωση αυτή το μόριο είναι το α' συνθετικό. • Πρέπει να διευκρινιστεί όμως στους μαθητές ότι σύμφωνα με ορισμένες γραμματικές οι λέξεις που αρχίζουν με αχώριστο μόριο κατατάσσονται στις παράγωγες λέξεις. • Ο πίνακας της σ. 18 να συμπληρωθεί με τα λόγια αχώριστα μόρια <i>ανα-, απο-, κατα-, προσ-</i>. • Εφόσον υλοποιηθούν η άσκηση 2 της σ. 24 [Ε] του εγχειριδίου και οι ασκήσεις 1, 1α της σ. 12 και 1γ των σ. 12-13 του Τετραδίου Εργασιών, να
15	B. Το υποκείμενο	
15 -16	B1. Οι μορφές του υποκειμένου	
16-17	B2. Συμφωνία υποκειμένου – ρήματος	
17-19	Γ. Παραγωγή με αχώριστα μόρια	
17	Δ. Τρόποι ανάπτυξης παραγράφου	
19-20	Δ1. Τρόποι ανάπτυξης παραγράφου	
21-23	Δ2. Άλλοι τρόποι ανάπτυξης παραγράφου	
24	Ε. Λεξιλόγιο ενότητας	
25	ΣΤ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	
25	Διαθεματική εργασία	

		προσαρμοστεί η διατύπωσή τους σύμφωνα με την ισχύουσα Γραμματική. • Γενικότερα, συνιστάται να προσαρμοστεί στο σύνολο του εγχειριδίου και του συναφούς Τετραδίου Εργασιών η διδασκαλία των αχώριστων μορίων σύμφωνα με την ισχύουσα γραμματική. 4. Η διδασκαλία των τρόπων ανάπτυξης παραγράφου σκόπιμο είναι να συσχετιστεί με τη λειτουργία και την αξιοποίηση τους στο πλαίσιο διαφορετικών κειμενικών ειδών. 5. Η υποενότητα «Άλλοι τρόποι ανάπτυξης παραγράφου» [Δ2] μπορεί να διδαχτεί συνοπτικά, ανάλογα με τη διαθεσιμότητα του διδακτικού χρόνου
--	--	--

2 ^η ΕΝΟΤΗΤΑ		
Ζούμε με την οικογένεια		
ΣΕΛ.	ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ	6 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
28-31	A. Εισαγωγικά κείμενα	1. Από τα κείμενα 1 έως 4 μπορούν να επιλεγούν τα καταλληλότερα για τους σκοπούς της διδασκαλίας. 2. Κατά τη διδασκαλία της υποενότητας B: • να τονιστούν οι βασικές σημασίες των εγκλίσεων (οριστική: δηλώνει το πραγματικό· υποτακτική: το ενδεχόμενο ή το επιθυμητό· προστακτική: την προσταγή, την προτροπή ή την απαγόρευση). • να γίνει αναφορά στους χρόνους στους οποίους εμφανίζεται κάθε έγκλιση, • να αναφερθεί στους μαθητές ότι το μη
32	B. Εγκλίσεις – Χρόνοι	
32-33	B1. Εγκλίσεις στις ανεξάρτητες προτάσεις	
33-36	B2. Χρόνοι του ρήματος	
37	Γ. Τα είδη των συνθέτων	
37-38	Γ1. Τα είδη των συνθέτων	
38	Γ2. Η μορφή των συνθέτων: το συνδετικό φωνήεν	
39	Δ. Περίληψη κειμένου – Πλαγιότιτλοι	
40	Ε. Λεξιλόγιο ενότητας	
41	ΣΤ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	

42	Διαθεματική εργασία	συνοπτικό ποιόν ενέργειας ονομάζεται και <i>εξακολουθητικό</i> και ότι το συνοπτικό ονομάζεται και <i>στιγμιαίο</i>. 3. Η υποενότητα Γ2, «Η μορφή των συνθέτων: το συνδετικό φωνήεν», αν ο διδακτικός χρόνος είναι περιορισμένος, μπορεί να διδαχτεί περιληπτικά. 4. Να δοθεί έμφαση στη σύνταξη περίληψης από πλαγιότιπλους [Δ]. Σκόπιμο είναι να υπογραμμιστεί η χρησιμότητα της περίληψης σε διαφορετικά κειμενικά είδη στα οποία αυτή ενσωματώνεται (π.χ. σε αναδιηγήσεις συμβάντων γενικά, σε δημοσιογραφικά άρθρα κ.ά.)
----	---------------------	--

3 ^η ΕΝΟΤΗΤΑ		
Φίλοι για πάντα		
ΣΕΛ.	ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ	6 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
44-47	A. Εισαγωγικά κείμενα	1. Από τα εισαγωγικά κείμενα 1 έως 4 προτείνεται να διδαχτούν κατ' επιλογήν, εφόσον υπάρχει χρονικός περιορισμός, δύο έως τρία. 2. Να υπογραμμιστεί ότι οι φωνές δεν είναι φορείς σημασίας, σε αντίθεση με τις διαθέσεις (4^η ενότητα). 3. Για να αποκτήσουν εποπτεία των ρηματικών κλίσεων, είναι σκόπιμο οι μαθητές να ανατρέξουν στη Γραμματική. 4. Προτείνεται να τονιστεί με τα κατάλληλα παραδείγματα ότι το α' συνθετικό των λέξεων μπορεί να ανήκει σχεδόν σε κάθε μέρος του λόγου.
48	B. Ενεργητική και παθητική φωνή – Συζυγίες	
48-49	B1. Ενεργητική και παθητική φωνή	
50-51	B2. Συζυγίες	
51-53	Γ. Το Α' συνθετικό	
54	Δ. Λεξιλόγιο	
55	Ε. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	
56	Διαθεματική εργασία	

4 ^η ΕΝΟΤΗΤΑ		
Το σχολείο στο χρόνο		
ΣΕΛ.	ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ	6 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
58-61	A. Εισαγωγικά κείμενα	1. Εφόσον υπάρχει χρονικός περιορισμός,

62	Β. Διαθέσεις του ρήματος – Μεταβατικά και αμετάβαρα ρήματα – Αντικείμενο	προτείνεται να διδαχτούν κατ' επιλογήν ορισμένα μόνο από τα εισαγωγικά κείμενα (1-4). 2. Στις διαθέσεις του ρήματος [B1] να δοθούν μερικά παραδείγματα μετατροπής της ενεργητικής σύνταξης σε παθητική. Προτείνεται να χρησιμοποιηθεί για το σκοπό αυτό και η άσκηση 2, σ. 35, του Τετραδίου Εργασιών. 3. Ο πίνακας της σ. 63 για τις ρηματικές διαθέσεις μπορεί να μη διδαχτεί. 4. Προτείνεται να δοθεί έμφαση στις μορφές του αντικειμένου και τη διάκριση μεταξύ άμεσου και έμμεσου αντικειμένου [B3]. Η διάκριση μονόπτωτα – δίπτωτα ρήματα μπορεί να διδαχτεί συνοπτικά. 5. Τα φαινόμενα κοινωνικής συνοχής προτείνεται να εξεταστούν και συγκριτικά σε παραδείγματα από διαφορετικά κειμενικά είδη.
62-63	B1. Διαθέσεις του ρήματος	
64-65	B2. Μεταβατικά και αμετάβαρα ρήματα	
65-68	B3. Αντικείμενο – Μονόπτωτα και δίπτωτα ρήματα	
69	Γ. Συνοχή ευρύτερου κειμένου	
70	Δ. Λεξιλόγιο	
71	Ε. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	
72	Διαθεματική εργασία	

5 ^η ΕΝΟΤΗΤΑ		
Συζητώντας για την εργασία και το επάγγελμα		
ΣΕΛ.	ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ	5 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
74-77	A. Εισαγωγικά κείμενα	1. Να διδαχτούν κατ' επιλογήν ορισμένα από τα κείμενα 1 έως 4 και 6 έως 8. 2. Προτείνεται να περιγραφεί ο σχηματισμός των παραθετικών των επιρρημάτων, συμπληρωματικά προς τα αναφερόμενα στην υποενότητα B1, με αξιοποίηση και του σχετικού υλικού από το εγχειρίδιο Γραμματικής. 3. Οι διάφοροι τρόποι εκφοράς του β' όρου σύγκρισης (σ. 80) μπορούν να αναφερθούν
77	B. Οι βαθμοί των επιθέτων – Η σύγκριση	
77-80	B1. Οι βαθμοί των επιθέτων και των επιρρημάτων	
80-81	B2. Η σύγκριση	
81-83	Γ. Β' συνθετικό	
83-84	Δ. Οργάνωση και συνοχή της περιγραφής και της αφήγησης	
85	Ε. Λεξιλόγιο	
86	ΣΤ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	

86	Διαθεματική εργασία	συνοπτικά ανάλογα με τη διαθεσιμότητα του διδακτικού χρόνου 4. Η επισήμανση «Το αρχικό -ο γίνεται -ω όταν οι λέξεις γίνονται β' συνθετικά ή παράγουν λέξεις με αχώριστα μόρια», που περιλαμβάνεται στο «Μαθαίνω για το β' συνθετικό» (σ. 83), να προσαρμοστεί σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν πιο πάνω (1^η ενότητα) για τα αχώριστα μόρια. 5. Η διδασκαλία της περιγραφής και της αφήγησης σκόπιμο είναι να εστιασθεί στα στοιχεία δομής και τις διαφορές μεταξύ διαφορετικών κειμενικών ειδών που ανήκουν στον ένα ή στον άλλον από αυτούς τους δύο κειμενικούς τύπους.
----	---------------------	---

6^η ΕΝΟΤΗΤΑ

Παρακολουθώ, ενημερώνομαι και ψυχαγωγούμαι από διάφορες πηγές

ΣΕΛ.	ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ	5 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
88-90	A. Εισαγωγικά κείμενα	1. Προτείνεται να αξιοποιηθεί το βιβλίο της Γραμματικής για την κλίση των αντωνυμιών. 2. Η διδακτική προτεραιότητα προτείνεται να δοθεί στους αδύνατους τύπους των προσωπικών αντωνυμιών και στον κειμενικό ρόλο των ισχυρών τύπων τους (έμφαση και αντιδιαστολή). 3. Σε ό,τι αφορά τα άλλα είδη αντωνυμιών η διδασκαλία μπορεί να επικεντρωθεί κυρίως στους συντακτικούς τους ρόλους.
90	B. Οι αντωνυμίες	
90-91	B1. Οι αντωνυμίες	
91-92	B2. Οι προσωπικές αντωνυμίες	
92-93	B3. Οι άλλες αντωνυμίες	
94-95	Γ. Ετυμολογικές οικογένειες λέξεων	
95	Δ. Λεξιλόγιο	
96-97	Ε. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	
98	Διαθεματική εργασία	

7^η ΕΝΟΤΗΤΑ

Βιώνοντας προβλήματα της καθημερινής ζωής

ΣΕΛ.	ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ	5 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
100-104	A. Εισαγωγικά κείμενα	1. Προτείνεται, εφόσον υπάρχει χρονικός περιορισμός, από τα κείμενα της ενότητας να
104-106	B. Τα είδη των επιρρηματικών προσδιορισμών	

107-108	Γ. Παράγωγα επιρρήματα	επιλεγούν τα καταλληλότερα για τους σκοπούς της διδασκαλίας. 2. Κατά τη διδασκαλία των επιρρηματικών προσδιορισμών προτείνεται να δοθεί η έμφαση στα κυριότερα από τα είδη τους και στις συχνότερες από τις σημασίες τους. 3. Για τη διδασκαλία συνδετικών λέξεων και φράσεων [Δ] και τις σχετικές δραστηριότητες, προτείνεται να καταρτιστούν και να χρησιμοποιηθούν κατάλογοι με ανάλογους όρους. Επίσης συνίσταται να χρησιμοποιηθούν παραδείγματα από ποικίλα κειμενικά είδη και οι μαθητές να αναγνωρίσουν σε αυτά τις διαφορετικές χρήσεις (ή την απουσία) των συνδετικών λέξεων.
109	Δ. Οι συνδετικές λέξεις και φράσεις	
110-111	Ε. Λεξιλόγιο	
112-113	ΣΤ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	
113	Διαθεματική εργασία	

8 ^η ΕΝΟΤΗΤΑ		
Συζητώντας για σύγχρονα κοινωνικά θέματα		
ΣΕΛ.	ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ	7 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
116-119	Α. Εισαγωγικά κείμενα	1. Προτείνεται να γίνει επιλογή μεταξύ των διδακτέων κειμένων της ενότητας. 2. Στην υποενότητα Β1 να διευκρινιστούν οι διαφορετικές σημασίες της μετοχής παθητικού ενεστώτα και της μετοχής παθητικού παρακειμένου, π.χ. <i>αναπτυσσόμενος – αναπτυγμένος</i>. 3. Η διδακτική έμφαση προτείνεται να δοθεί στους τύπους μετοχής ενεργητικού ενεστώτα σε <i>-οντας/-ώντας</i> και μεσοπαθητικού παρακειμένου σε <i>-μένος</i>. 4. Η διάκριση μεταξύ γνήσιας και
120	Β. Οι μετοχές	
120-121	Β1. Οι μετοχές στην ενεργητική και παθητική φωνή	
121-124	Β2. Επιθετική και επιρρηματική μετοχή	
125	Γ. Παρασύνθετα και πολυλεκτικά σύνθετα	
125-126	Γ1. Παρασύνθετα	
126-128	Γ2. Πολυλεκτικά σύνθετα	
129-131	Δ. Αξιολόγηση και διατύπωση επιχειρημάτων	
131-133	Ε. Λεξιλόγιο	
133	ΣΤ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	

134	Διαθεματική εργασία	καταχρηστικής σύνθεσης (σ. 125) μπορεί να διδαχτεί περιληπτικά, ανάλογα με τη διαθεσιμότητα του διδακτικού χρόνου. 5. Προτείνεται να αξιοποιηθούν επιχειρηματολογικά κείμενα από διάφορα κειμενικά είδη (επιστημονικά και δημοσιογραφικά κείμενα, τηλεοπτικές συζητήσεις κ.λπ) και οι μαθητές να αξιολογήσουν την αποτελεσματικότητά τους.
-----	---------------------	--

9 ^η ΕΝΟΤΗΤΑ		
Ταξίδι στο μαγικό κόσμο του διαστήματος		
ΣΕΛ.	ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ	5 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
136-138	A. Εισαγωγικά κείμενα	1. Από τα κείμενα της ενότητας μπορούν να επιλεγούν τα καταλληλότερα για τους σκοπούς της διδασκαλίας. 2. Προτείνεται να δοθεί έμφαση στους τρόπους αξιοποίησης των διάφορων λεξικών [Δ], με χρήση τόσο του <i>Ερμηνευτικού λεξικού της Νέας Ελληνικής</i> του Γυμνασίου όσο και λεξικών άλλων ειδών. 3. Σκόπιμο είναι να δοθεί έμφαση στη διαφορετική οργάνωση και ενδεχομένως, στόχους (έκφραση) της επιχειρηματολογίας στα άλλα μαθήματα.
139-140	B. Ορισμός	
141-143	Γ. Η επιχειρηματολογία στα άλλα μαθήματα	
143-146	Δ. Χρήση λεξικών	
146	Ε. Λεξιλόγιο	
147	ΣΤ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	
147	Διαθεματική εργασία	

ΤΑΞΗ Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Σύνολο: 50 ώρες

1 ^η ΕΝΟΤΗΤΑ		
Η Ελλάδα στον κόσμο		
ΣΕΛ.	ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ	6 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
10-11	A. Εισαγωγικά κείμενα	1. Μπορούν να διδαχτούν κατ' οικονομία

12	B. Παρατακτική και υποτακτική σύνδεση των προτάσεων	ορισμένα μόνο από τα κείμενα της ενότητας.
12 -17	B1. Οι διάφοροι τρόποι σύνδεσης των προτάσεων	2. Προτείνεται να δοθεί έμφαση στους τρόπους σύνδεσης των προτάσεων και ιδιαίτερα στη διάκριση μεταξύ παρατακτικής και υποτακτικής σύνδεσης (σ. 16-17) [B1].
17-19	B2. Οι επιλογές στις συνδέσεις των προτάσεων και οι συνέπειές τους στο λόγο	3. Οι υποενότητες «Οι επιλογές στις συνδέσεις των προτάσεων και οι συνέπειές τους στο λόγο» [B2] και «Οι συνδέσεις των προτάσεων στον προφορικό λόγο» [B3]
20	B3. Οι συνδέσεις των προτάσεων στον προφορικό λόγο	μπορούν να διδαχτούν συνοπτικά ή να παραλειφθούν ανάλογα με τις διδακτικές ανάγκες και τους χρονικούς περιορισμούς.
20-21	Γ. Σύνθεση ερευνητικών εργασιών	4. Μπορούν να ανατεθούν στους μαθητές μικρές ερευνητικές εργασίες, ατομικές ή σε ομάδες, ενδεχομένως με διαθεματικό περιεχόμενο, αφού ο διδάσκων διευκρινίσει το πλαίσιο παρουσίασης και τα κειμενικά είδη που αναμένεται να παραχθούν (προφορική συζήτηση, ομιλία, επιχειρηματολογικό κείμενο, κριτική αξιολόγηση πηγών κ.λπ) [Γ].
23-25	Δ. Λεξιλόγιο – Η επιλογή της λέξης	
25-27	Ε. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	
27	Διαθεματική εργασία	

2 ^η ΕΝΟΤΗΤΑ		
Γλώσσα – Γλώσσες και πολιτισμοί του κόσμου		
ΣΕΛ.	ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ	6 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
30-32	A. Εισαγωγικά κείμενα	1. Προτείνεται, εφόσον υπάρχει χρονικός περιορισμός, να επιλεγούν δύο από τα τέσσερα εισαγωγικά κείμενα. 2. Να δοθεί έμφαση: - στη διάκριση μεταξύ ονοματικών και επιρρηματικών δευτερευουσών προτάσεων λόγω της σπουδαιότητάς της για τη σύνταξη και - στην αναγνώριση των συντακτικών
32	B. Είδη δευτερευουσών προτάσεων	
32-34	B1. Ονοματικές και επιρρηματικές προτάσεις	
34-35	B2. Δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις: Ειδικές	
35-36	B3. Δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις: Βουλητικές	
36-37	B4. Δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις: Ενδοιαστικές	

37-41	Γ. Λεξιλόγιο – Πολυσημία της λέξης	ρόλων των ειδικών, των βουλευτικών και των ενδοιαστικών προτάσεων. 3. Συνιστάται να διευκρινιστεί ότι οι διστακτικοί σύνδεσμοι ονομάζονται <i>ενδοιαστικοί</i> (σ. 37). 4. Τα φαινόμενα πολυσημίας προτείνεται να αναδειχτούν διαθεματικά μέσα από κειμενικά παραδείγματα διαφορετικής προέλευσης, προκειμένου οι μαθητές να αντιληφθούν ότι σχετίζονται με τα κειμενικά είδη και τις περιστάσεις επικοινωνίας. 5. Οι μαθητές προτείνεται να εξοικειωθούν με τη διατύπωση αιτιολογημένων κρίσεων μέσα από την επεξεργασία παραδειγμάτων από κατάλληλα κειμενικά είδη.
41-43	Δ. Διατύπωση αιτιολογημένων κρίσεων	
43-44	Ε. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	
44	Διαθεματική εργασία	

3 ^η ΕΝΟΤΗΤΑ		
Είμαστε όλοι ίδιοι. Είμαστε όλοι διαφορετικοί		
ΣΕΛ.	ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ	6 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
46-48	A. Εισαγωγικά κείμενα	1. Από τα κείμενα 1 έως 7 μπορούν να επιλεγούν για διδασκαλία τρία έως τέσσερα κείμενα λόγω πληθώρας ύλης της ενότητας. 2. Συνιστάται να δοθεί έμφαση στις διαφορές μεταξύ ευθειών και πλάγιων ερωτηματικών προτάσεων και σε εκείνες μεταξύ ευθέος και πλάγιου λόγου [B]. 3. Σε ό,τι αφορά ειδικά στον πλάγιο λόγο προτείνεται: • να δοθεί έμφαση στη διδασκαλία των ρημάτων και εκφράσεων που χρησιμοποιούνται στον πλάγιο λόγο (βλ. σ. 52 και 56),
49	B. Ερωτηματικές προτάσεις – Ευθύς και πλάγιος λόγος	
49-50	B1. Ερωτηματικές προτάσεις	
51-52	B2. Οι ερωτήσεις στον πλάγιο λόγο	
52-56	B3. Από τον ευθύ στον πλάγιο λόγο και αντίστροφα	
56	Γ1. Λεξιλόγιο. Ρήματα και εκφράσεις για τον πλάγιο λόγο.	
56	Γ2. Λέξεις για την ισότητα και τη διαφορά	
57-59	Δ. Σχήματα λόγου – Κυριολεξία και μεταφορά	
60-61	Ε. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	

61	Διαθεματική εργασία	• να τονιστούν οι αλλαγές στις προτάσεις του ευθέος λόγου, όταν αυτές μετατρέπονται σε πλάγιο λόγο (οι κύριες αποφαντικές σε δευτερεύουσες ειδικές, οι προστακτικές προτάσεις σε βουλευτικές και οι ευθείες ερωτήσεις σε πλάγιες), και να υποδειχτούν με παραδείγματα οι αλλαγές στα πρόσωπα του ρήματος, στις προσωπικές και κτητικές αντωνυμίες και στα τοπικά και χρονικά επιρρήματα. 4. Για τη διδασκαλία της διάκρισης μεταξύ κυριολεξίας και μεταφοράς, προτείνεται να αξιοποιηθούν παραδείγματα από κείμενα ποικίλων ειδών, μεταξύ άλλων από λογοτεχνικά κείμενα [Δ] και να τονιστεί ότι ο μεταφορικός λόγος εξαρτάται από το κειμενικό είδος και την πρόθεση του ομιλητή ή του συγγραφέα.
----	---------------------	--

4 ^η ΕΝΟΤΗΤΑ		
Ενωμένη Ευρώπη και Ευρωπαίοι πολίτες		
ΣΕΛ.	ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ	7 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
64-66	A. Εισαγωγικά κείμενα	1. Προτείνεται από τα δεκατρία κείμενα της ενότητας να επιλεγούν κατ' οικονομία τα καταλληλότερα για τους σκοπούς της διδασκαλίας. 2. Σε ότι αφορά στις αναφορικές προτάσεις [B], να δοθεί έμφαση: • στη διάκριση μεταξύ επιθετικών και ελεύθερων αναφορικών προτάσεων και • στις χρήσεις της αντωνυμίας ο οποίος/η - α/το -ο, ανάλογα με το συντακτικό της
67	B. Αναφορικές προτάσεις	
67-68	B1. Επιθετικές αναφορικές προτάσεις	
69-71	B2. Ελεύθερες αναφορικές προτάσεις	
72-74	B3. Γένος, αριθμός και πτώση της αναφορικής αντωνυμίας: ο οποίος	
75-76	B4. Το «που» και οι προθετικές φράσεις	
77-80	Γ. Ελληνικά σε ξένες γλώσσες	
81-83	Δ. Συνώνυμα – Αντίθετα	
84-85	Ε. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	

85	Διαθεματική εργασία	ρόλο. 3. Τα περιεχόμενα της υποενότητας Γ, «Ελληνικά σε ξένες γλώσσες», μπορούν, εφόσον ο χρόνος δεν επαρκεί, να διδαχτούν με συντομία. 4. Η διδασκαλία των φαινομένων συνωνυμίας και σημασιολογικής αντίθεσης συνιστάται να γίνει διαθεματικά με παραδείγματα από διαφόρων ειδών κείμενα [Δ]. 5. Σε σχέση ειδικότερα με τις επιλογές ανάμεσα σε συνώνυμες λέξεις (π.χ. <i>φτιάχνω/κατασκευάζω</i>), προτείνεται να συσχετιστεί η λειτουργία τους με το ύφος, τον σκοπό και τις ευρύτερες περιστάσεις παραγωγής των κειμένων.
----	---------------------	---

5 ^η ΕΝΟΤΗΤΑ		
Ειρήνη – πόλεμος		
ΣΕΛ.	ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ	6 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
88-91	A. Εισαγωγικά κείμενα	1. Προτείνεται να επιλεγούν για διδακτική αξιοποίηση ορισμένα μόνο από τα κείμενα της ενότητας, ιδίως από τα εισαγωγικά. 2. Συνιστάται να δοθεί έμφαση στη διδασκαλία των τελικών και αιτιολογικών συνδέσμων [B]. 3. Η υποενότητα Γ, «Αναλύοντας το κείμενο στα συστατικά του», εφόσον υπάρχει χρονικός περιορισμός, μπορεί να διδαχτεί συνοπτικά. 4. Προτείνεται να τονιστεί η διάκριση μεταξύ ομόηχων και ομόγραφων λέξεων.
92	B. Τελικές και αιτιολογικές προτάσεις	
92-94	B1. Τελικές προτάσεις	
94-96	B2. Αιτιολογικές προτάσεις	
97-99	Γ. Αναλύοντας το κείμενο στα συστατικά του	
100-101	Δ. Λεξιλόγιο – Ομόηχες και παρώνυμες λέξεις	
102-103	Ε. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	
103-104	Διαθεματική εργασία	

6 ^η ΕΝΟΤΗΤΑ		
Ενεργοί πολίτες για την υπεράσπιση οικουμενικών αξιών		
ΣΕΛ.	ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ	6 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
106-8	A. Εισαγωγικά κείμενα	1. Προτείνεται να διδαχτούν κατ' επιλογήν
109	B. Χρονικές και υποθετικές προτάσεις	

109-11	B1 Χρονικές προτάσεις	δύο από τα τέσσερα εισαγωγικά κείμενα. 2. Προτείνεται κατά τη διδασκαλία των χρονικών προτάσεων να δοθεί έμφαση στους κυριότερους χρονικούς συνδέσμους και τις σημασίες τους, καθώς και στο ρόλο τους στα αφηγηματικά κείμενα. 3. Από τα κείμενα της ενότητας για τους μη κυβερνητικούς οργανισμούς προτείνεται να επιλεχθεί το κείμενο 7 (σ. 113). 4. Συνιστάται η διδασκαλία των υπωνύμων και του ορισμού [Γ] να προσεγγιστεί διαθεματικά, με χρήση και κειμένων από άλλα σχολικά εγχειρίδια και από το σχολικό λεξικό.
112-14	B2 Υποθετικές προτάσεις	
115	Γ. Υπώνυμα – Ορισμός	
115	Γ1. Υπώνυμα	
115-18	Γ2. Ορισμός	
118-20	Δ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	
120	Διαθεματική εργασία	

7^η ΕΝΟΤΗΤΑ

Τέχνη: μια γλώσσα για όλους σε όλες τις εποχές

ΣΕΛ.	ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ	6 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
122-23	A. Εισαγωγικά κείμενα	1. Προτείνεται να διδαχτούν κατ' επιλογήν δύο έως τρία από τα τέσσερα εισαγωγικά κείμενα. 2. Σε ό,τι αφορά τις αποτελεσματικές και τις εναντιωματικές προτάσεις [B], η έμφαση να δοθεί στις χρήσεις και σημασίες των αντίστοιχων συνδέσμων. 3. Η θεωρία για τη μετωνυμία προτείνεται να δοθεί με τη χρήση χαρακτηριστικών παραδειγμάτων από διαφορετικά κειμενικά είδη, ώστε να αναδειχθούν οι επικοινωνιακοί και κειμενικοί παράγοντες που αιτιολογούν τη χρήση της [Γ].
124	B. Αποτελεσματικές προτάσεις και εναντιωματικές προτάσεις	
124-25	B1. Αποτελεσματικές προτάσεις	
125-27	B2. Εναντιωματικές προτάσεις	
127-28	Γ. Μετωνυμία	
129-31	Δ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	
131	Διαθεματική εργασία	

8 ^η ΕΝΟΤΗΤΑ		
Μπροστά στο μέλλον		
ΣΕΛ.	ΔΙΔΑΚΤΕΑ ΥΛΗ	7 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
134-137	A. Εισαγωγικά κείμενα	1. Εφόσον ο χρόνος δεν επαρκεί, προτείνεται να επιλεγούν δύο από τα τέσσερα εισαγωγικά κείμενα καθώς και τα κείμενα 6 έως 9 και 12. 2. Η διδασκαλία των μορίων [B] θα πρέπει να επικεντρωθεί στα συχνότερα από αυτά, (να, θα, ας, για). Οι διδάσκοντες καλό είναι να αποφεύγουν να χαρακτηρίζουν γενικά ως μόρια άκλιτες λέξεις που αναγνωρίζονται σε άλλα σημεία των εγχειριδίων ως επιρρήματα ή σύνδεσμοι. 3. Από τα σχήματα λόγου [Δ], προτείνεται η διδακτική έμφαση να δοθεί κυρίως στην παρομοίωση, την υπερβολή και το σχήμα λιτότητας, που συναντούν οι μαθητές και στα λογοτεχνικά κείμενα. 4. Να δοθεί έμφαση στη διδασκαλία της περίληψης [Ε]. Προτείνονται ενδεικτικά τα ακόλουθα στάδια στη σύνταξη περίληψης: • Κατανόηση του κειμένου και εντοπισμός του θεματικού του κέντρου. • Επεξεργασία του κειμένου: υπογράμμιση των βασικών λέξεων κάθε παραγράφου, σύνταξη
138-139	B. Μόρια	
140-142	Γ. Στίξη	
142-144	Δ. Σχήματα λόγου	
145-147	Ε. Περίληψη	
148-149	ΣΤ. Δραστηριότητες παραγωγής λόγου	

150	Διαθεματική εργασία	πλαγιοτίτλων για κάθε παράγραφο. • Συγγραφή της περίληψης: αναφορά του θεματικού κέντρου του κειμένου, αξιοποίηση των πλαγιοτίτλων, χρησιμοποίηση συνδετικών λέξεων και εκφράσεων, μετατροπή του ευθέως λόγου σε πλάγιο με χρήση κατάλληλων ρημάτων κ.ά. • Επανελέγχος της περίληψης: αριθμός λέξεων, αποφυγή υπερβολικής πύκνωσης αλλά και περιττών λεπτομερειών, σφάλματα νοηματικά, υφολογικά, εκφραστικά, ορθογραφικά, αντιστοιχία του παραχθέντος κειμένου με το ζητούμενο επικοινωνιακό πλαίσιο κ.ά. 5. Σχετικά με την περίληψη, επισημαίνεται ειδικότερα ότι δεν είναι μία δεξιότητα αποκομμένη από τις περιστάσεις της χρησιμοποίησης της (συντάκτης, αποδέκτης, σκοπός της συμπύκνωσης) και είναι σκόπιμο οι σχετικές δραστηριότητες να εντάσσονται σε ευρύτερο κειμενικό πλαίσιο (π.χ. δημοσιογραφικό άρθρο που συμπεριλαμβάνει την περίληψη της έκθεσης ενός διεθνούς οργανισμού για την κοινωνική κατάσταση στην Ελλάδα).
-----	---------------------	--

ΟΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

(ΤΑΞΕΙΣ Α΄, Β΄, Γ΄ Γυμνασίου)

Τα διδακτικά βιβλία του μαθήματος στο Γυμνάσιο έχουν ήδη μειωμένες διδακτικές ενότητες και γι' αυτό δεν προτείνεται οποιασδήποτε περαιτέρω μείωση. Ωστόσο, ο διδάσκων σε συνεργασία με τον Σχολικό Σύμβουλο, ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες του σχολείου και της συγκεκριμένης τάξης, μπορεί να προβαίνει σε ανάλογες διαφοροποιήσεις της διδασκόμενης ύλης και του αριθμού των ωρών σε ορισμένες από τις διδακτικές ενότητες. Συνεπώς, προτείνεται στο διδάσκοντα να ακολουθεί τα συνακόλουθα βιβλία του εκπαιδευτικού για κάθε συγκεκριμένη τάξη (βλ. <http://www.pi-schools.gr/books/gymnasium/>)

ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ
(ΤΑΞΕΙΣ Α΄, Β΄, Γ΄ Γυμνασίου)
ΑΓΓΛΙΚΑ ΓΑΛΛΙΚΑ ΚΑΙ ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ

Για τα Αγγλικά:

Η διδασκαλία της Αγγλικής γλώσσας στηρίζεται στην κατάκτηση επιπέδων γλωσσομάθειας. Σύμφωνα με αυτό η διδακτέα ύλη δεν μπορεί να οριστεί με κεφάλαια βιβλίων αλλά με τις γλωσσικές δεξιότητες των μαθητών για την επίτευξη των επιπέδων γλωσσομάθειας.

Εκείνο που μπορεί να επισημανθεί είναι ότι οι καθηγητές έχουν την ευχέρεια να μην ολοκληρώσουν την ύλη ενός βιβλίου για τη συγκεκριμένη τάξη, να συνεχίσουν ένα βιβλίο το επόμενο σχολικό έτος ή να παραλείπουν έως και δύο ή τρία κεφάλαια, ανά τάξη, ανάλογα με το επίπεδο γλωσσομάθειας του μαθητικού δυναμικού της.

Για τα Γαλλικά:

Α΄ Γυμνασίου	Μέχρι και την 3 ^η Ενότητα (Unité 3) του διδακτικού πακέτου <i>Action.fr-gr 1</i>
Β΄ Γυμνασίου	Ολοκλήρωση του διδακτικού πακέτου <i>Action.fr-gr 1</i>
Γ΄ Γυμνασίου	Μέχρι και την 3 ^η Ενότητα (Unité 3) του διδακτικού πακέτου <i>Action.fr-gr 3</i>

Για τα Γερμανικά:

Α΄ Γυμνασίου	Μέχρι το 5 ^ο κεφάλαιο (Lektion 5) του διδακτικού πακέτου <i>Deutsch – ein Hit! 1</i>
Β΄ Γυμνασίου	Ολοκλήρωση του διδακτικού πακέτου <i>Deutsch – ein Hit! 1</i>
Γ΄ Γυμνασίου	Μέχρι το 4 ^ο κεφάλαιο (Lektion 4) του διδακτικού πακέτου <i>Deutsch – ein Hit! 2</i>

Επισημαίνεται ωστόσο ότι θα πρέπει οι εκπαιδευτικοί να λαμβάνουν υπόψη τους το ΑΠΣ, να αξιοποιούν στο μέγιστο βαθμό τις γνώσεις που απέκτησαν οι μαθητές στην προηγούμενη βαθμίδα ή τάξη καθώς και να δίνουν την απαιτούμενη προσοχή στον προγραμματισμό και στην οργάνωση της διδασκαλίας εν γένει, αλλά και της κάθε διδακτικής ώρας χωριστά, ώστε να γίνεται «αποτελεσματική» χρήση του διδακτικού χρόνου. Επίσης θα πρέπει να διδάσκουν τα μορφοσυντακτικά φαινόμενα που κρίνονται απαραίτητα για την καλλιέργεια επικοινωνιακών δεξιοτήτων ανάλογα με το επίπεδο γλωσσομάθειας του μαθητικού δυναμικού τους.

ΙΤΑΛΙΚΑ ΚΑΙ ΙΣΠΑΝΙΚΑ (Β΄, Γ΄ ΤΑΞΗ)

Η διδασκαλία των Ιταλικών και των Ισπανικών στο Γυμνάσιο γίνεται με τα διδακτικά εγχειρίδια, τα οποία ο διδάσκων επιλέγει από τον Κατάλογο Εγκεκριμένων Βοηθημάτων του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων και διατίθενται στο εμπόριο. Κάθε κατάλογος περιλαμβάνει διαφορετικές διδακτικές σειρές οι οποίες συνάδουν με το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών (ΑΠΣ). Η κάθε μία από αυτές αποτελεί διαφορετική πρόταση υλοποίησης του ΑΠΣ, με

διαφορετική δομή και δόμηση της ύλης, διαφορετική παρουσίαση των λεκτικών πράξεων, των μορφοσυντακτικών φαινομένων κ.λπ., και γι' αυτό, κάθε τμήμα προχωράει μεν προς τον ίδιο στόχο, αλλά με διαφορετικό τρόπο.

Ωστόσο, οι διδάσκοντες θα πρέπει να λάβουν υπόψη:

α) ότι ιδιαίτερα κατά τα αρχικά στάδια εκμάθησης μιας ξένης γλώσσας, αυτό που προέχει είναι η οικοδόμηση ενός βασικού γνωστικού υπόβαθρου, προκειμένου να διασφαλιστεί η απρόσκοπτη συνέχιση της κατάκτησης της γλώσσας,

β) ότι το εκάστοτε διδακτικό εγχειρίδιο είναι ένα «εργαλείο» υλοποίησης του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών, το οποίο, στο σύνολό του, αλλά και ως προς τους επιμέρους διδακτικούς στόχους, αποτελεί τον βασικό οδηγό, βάσει του οποίου σχεδιάζεται και υλοποιείται το μάθημα.

Σε περίπτωση που παρά τις προσπάθειες αυτές η διδαχθείσα ύλη του τρέχοντος σχολικού έτους υπολείπεται εκείνης που έχει προγραμματίσει ο διδάσκων, η ολοκλήρωσή της μπορεί να επιτευχθεί στο επόμενο σχολικό έτος, αφού ενταχθεί στον προγραμματισμό της ύλης της επόμενης τάξης.

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

(ΤΑΞΕΙΣ Α΄, Β΄, Γ΄ Γυμνασίου)

Τα ισχύοντα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών των Εικαστικών είναι «ανοικτού» τύπου. Δεν προσδιορίζουν εντελώς καθορισμένη διδακτέα ύλη, αλλά προτείνουν άξονες περιεχομένου. Η διδακτέα ύλη των ΑΠΣ αναφέρεται για κάθε τάξη στις θεματικές ενότητες των έξι αξόνων (1. Υλικά και τεχνικές, 2. Μορφικά στοιχεία, 3. Περιεχόμενο, 4. Μορφές Εικαστικών Τεχνών, 5. Ιστορία Τέχνης, 6. Αισθητική ανάλυση). Ο εκπαιδευτικός κατά την κρίση του συνδυάζει αυτούς τους άξονες στην διδασκαλία του και δύναται να εμβαθύνει περισσότερο ή λιγότερο στην ύλη που έχει επιλέξει. Η έκταση της διδακτέας ύλης μπορεί να προγραμματιστεί κατά την κρίση του εκπαιδευτικού, σε σχέση με το επίπεδο των μαθητών του, και την υλικοτεχνική υποδομή του σχολείου.

Το μάθημα των Εικαστικών υποστηρίζεται από βιβλίο μαθητή, τετράδιο εργασιών και βιβλίο εκπαιδευτικού. Στο βιβλίο του μαθητή εφαρμόζεται ένας συνδυασμός των προαναφερθέντων αξόνων. Ο εκπαιδευτικός δύναται να χρησιμοποιεί το έντυπο, το ψηφιακό ή άλλο υλικό που έχει στη διάθεσή του (βλ. υποστηρικτικό υλικό στην ιστοσελίδα του Π.Ι.) σε συνθήκες εικαστικού εργαστηρίου, ώστε να επιτευχθούν στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό οι στόχοι που τίθενται στο ΑΠΣ.

II. Διαχείριση διδακτέας ύλης

Στην περίπτωση που ο εκπαιδευτικός επιλέξει να ακολουθήσει την ύλη του βιβλίου του μαθητή, τότε προτείνεται:

Α΄ Γυμνασίου

- Στο πρώτο τρίμηνο να διδάξει τα εξής: κεφ. 1. «Από την Κίνηση στην Έκφραση», κεφ.2. «Όλα είναι Χρώμα», κεφ.3. «Οργανώνω, Σύνθεση και Αισθητική», κεφ.4. «Σχέδιο για Όλους».
- Στο δεύτερο τρίμηνο να διδάξει τα εξής: κεφ.5. «Η Δική μου Πραγματικότητα», κεφ.6. «Κινούμενο Σχέδιο», κεφ.7. «Πηλός», κεφ.8. «Χαρακτική».
- Στο τρίτο τρίμηνο να διδάξει τα εξής: κεφ. 9. «Η Ζωή και οι Τέχνες», κεφ. 10. «Ένα Πρωινό στον Παρθενώνα», κεφ. 11. «Στους θησαυρούς του Μουσείου».

Β΄ Γυμνασίου

- Στο πρώτο τρίμηνο να διδαχθούν τα εξής:
«1^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ - ΥΛΙΚΑ, ΤΕΧΝΙΚΕΣ, ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΣΜΟΙ»: **ΘΕΜΑ 1. Το Σχέδιο και το Χρώμα, ΘΕΜΑ 2. Το Χαρτί και οι Τεχνικές του, ΘΕΜΑ 3. Το Ψηφιδωτό και η Γλυπτική με Ξύλο.**
«2^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ - ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΕΣ ΤΕΧΝΕΣ»: **ΘΕΜΑ 1. Διακόσμηση Εσωτερικών Χώρων - Σκηνικά.**
- Στο δεύτερο τρίμηνο τα εξής:
«3^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ - ΜΟΡΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ», **ΘΕΜΑ 1. Η υφή., ΘΕΜΑ 2. Ο όγκος και ο χώρος.**
- Στο τρίτο τρίμηνο τα εξής:
«4^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ. ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΡΓΟΥ – ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΕΧΝΗΣ»: **ΘΕΜΑ 1. Ανάλυση και σύνθεση, ΘΕΜΑ 2. Αλληγορικά και συμβολικά έργα, ΘΕΜΑ 3. Βυζαντινή τέχνη, ΘΕΜΑ 4. Εξω-ευρωπαϊκή τέχνη.**

Γ΄ Γυμνασίου

- Στο πρώτο τρίμηνο να διδαχθούν τα εξής:
«1^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ – ΜΟΡΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ»: **ΘΕΜΑ 1. Το Φως και οι Φωτοσκιάσεις, ΘΕΜΑ 2. Ο Όγκος μέσα από τον Τόνο και το Χρώμα, ΘΕΜΑ 3. Ο Χώρος και το Βάθος, ΘΕΜΑ 4. Κίνηση, Ένταση και Δυναμική, ΘΕΜΑ 5. Δομή και Σύνθεση.**
- Στο δεύτερο τρίμηνο τα εξής:

«2^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ – ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΕΣ ΤΕΧΝΕΣ»: **ΘΕΜΑ** 1. Σχέδιο Γραφιστικής, **ΘΕΜΑ** 2. Βιομηχανικός Σχεδιασμός, **ΘΕΜΑ** 3. Σχεδιασμός Ενδύματος και Μόδα

«3^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ – ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ»: **ΘΕΜΑ** 1. Φωτογραφία, **ΘΕΜΑ** 2. Βίντεο και Ηλεκτρονικός Υπολογιστής.

➤ Στο τρίτο τρίμηνο τα εξής:

«4^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ – ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ»: **ΘΕΜΑ** 1. Αφηρημένη Τέχνη - τα μη παραστατικά έργα, **ΘΕΜΑ** 2. Ασαμπλάζ, παρεμβάσεις στο χώρο, **ΘΕΜΑ** 3. Ομοιότητες και Διαφορές των Καλών Τεχνών.

ΜΟΥΣΙΚΗ

(ΤΑΞΕΙΣ Α΄, Β΄, Γ΄ Γυμνασίου)

I. Διδακτέα ύλη

Στα διδακτικά πακέτα (βιβλίο μαθητή, τετράδιο εργασιών και βιβλίο εκπαιδευτικού ανά τάξη) ο εκπαιδευτικός μπορεί κατά την κρίση του να συμπτύξει ορισμένες διδακτικές ενότητες, εστιάζοντας στους άξονες που προσδιορίζει το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών και το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών, και να ολοκληρώνει κυρίως τις απαραίτητες και ουσιαστικότερες για αυτό μουσικές δραστηριότητες εκτέλεσης, δημιουργίας και ακρόασης σε σχέση με το επίπεδο των μαθητών του.

Για την αποτελεσματικότερη προσέγγιση του μαθήματος της Μουσικής συνιστάται η παράλληλη χρήση των συνοδευτικών των βιβλίων CDs καθώς και του Υποστηρικτικού Υλικού για τη Μουσική (Audio CD Α΄ έως Γ΄ Γυμνασίου Μουσική Αγωγή - Μουσικό Ανθολόγιο), του Εκπαιδευτικού Λογισμικού (Audio CD) «Μουσικές Πράξεις Γυμνασίου» και του Συμπληρωματικού Ακουστικού Υλικού (Audio CD) για το Βιβλίο Μουσικής της Α΄ Γυμνασίου.

II. Διαχείριση διδακτέας ύλης

Προκειμένου οι εκπαιδευτικοί να διευκολυνθούν στην επιλογή και διαχείριση διδακτικών ενοτήτων, παρέχουμε παρακάτω μια ενδεικτική πρόταση διαχείρισης της ύλης ανά τάξη και ανά τρίμηνο:

➤ **Α΄ Γυμνασίου**

Στο Α΄ Τρίμηνο προτείνεται να διδαχθούν οι ενότητες Α΄ και Β΄:

- Α΄ Ενότητα: «Ρυθμός, Ήχος και Χρώματα», σσ. 7-26. Στο σημείο αυτό προτείνεται να ξεκινήσει η διδασκαλία από τη 12 σελίδα. Το «Διάλογος στην ήπειρο του ρυθμού» (σσ. 7-11) να διδάσκεται λίγο αργότερα όταν οι μαθητές θα έχουν κατανοήσει την υπόλοιπη ενότητα.
- Β΄ Ενότητα: «Υφαίνω Μουσική», σσ. 27-50.

Οι παρακάτω σελίδες θα μπορούσαν να αφαιρεθούν:

- Β΄ Ενότητα, 1.α. «Υφαίνω Μουσική - Επιμένω Μουσικά», σσ. 28-31.
- Β΄ Ενότητα 1.β. «Υφαίνω Μουσική - Επιμένω Μουσικά», σσ. 32-36.
- Β΄ Ενότητα 2.β. «Υφαίνω Μουσική - Μουσικές σε πέντε τόνους», σσ. 41-45.
- Γ΄ Ενότητα, «Ας κάνουμε μια επανάληψη», σσ. 51-58,

Στο Β΄ Τρίμηνο προτείνεται να διδαχθούν οι ενότητες Δ΄, Ε΄ και ΣΤ΄:

- Δ΄ Ενότητα: «Υφαίνω και άλλη Μουσική», σσ. 59-80.
- Ε΄ Ενότητα: «Ταξιδεύω με τη Μουσική», σσ. 81-96.
- ΣΤ΄ Ενότητα: «Χορεύω με τη Μουσική», σσ. 97-111.

Οι παρακάτω σελίδες θα μπορούσαν να αφαιρεθούν:

- Δ΄ Ενότητα «Υφαίνω κι άλλη Μουσική - Μουσική σε δύο χρόνους», σσ. 60-65.
- Δ΄ Ενότητα «Υφαίνω κι άλλη Μουσική - Μουσική σε κύκλο», σσ. 74-79.
- ΣΤ΄ Ενότητα «2. Χορεύω Ευρωπαϊκά» σσ. 109-111.

Στο Γ΄ Τρίμηνο προτείνεται να διδαχθεί η ενότητα Η΄:

Η΄ Ενότητα Σχέδιο Συνθετικής Εργασίας- project «το Νερό» σσ. 117-127.

Η Ζ΄ Ενότητα, «Ας κάνουμε μια επανάληψη» σσ. 112-115, θα μπορούσε να αφαιρεθεί.

➤ **Β΄ Γυμνασίου**

Στο Α΄ Τρίμηνο προτείνεται να διδαχθούν οι ενότητες:

- Ένας κόσμος... μετά μουσικής σσ. 8-11.
- Σε ρυθμούς... αφρικάνικους σσ. 12-19.

Στο Β΄ Τρίμηνο προτείνεται να διδαχθούν οι ενότητες:

- Μελωδικοί εξωτικοί αυτοσχεδιασμοί σσ. 20-33.
- Ευρωπαϊκές προδιαγραφές σσ. 46-65.

Στο Γ΄ Τρίμηνο προτείνεται να διδαχθούν οι ενότητες:

- Ο γύρος της Ελλάδας σσ. 66-81.
- Ευρετήριο σελ. 82.

Από το βιβλίο της Β΄ Γυμνασίου μπορεί να αφαιρεθεί η Ενότητα “Μουσική για... χορό” σσ. 34-45.

➤ **Γ΄ Γυμνασίου**

Στο Α΄ Τρίμηνο προτείνεται να διδαχθούν οι ενότητες:

- Το ταξίδι της μουσικής στον 20ο αι.

Η μουσική πρωτοπορία στην Ελλάδα του 20ου αι. σσ. 13-17.

- Εικόνα και Ήχος

Εικαστικά και μουσική... μουσική και εικαστικά, σσ. 18-20.

Μουσική και κινηματογράφος, σσ. 21-24.

Μουσική και διαφήμιση, σσ. 25-29.

Στο Β΄ Τρίμηνο προτείνεται να διδαχθούν οι ενότητες:

- Από το γκόσπελ στο ροκ

Και εγένετο... το blues, σσ. 30-32.

All that Jazz!, σσ. 33-38.

Το φαινόμενο Beatles, σσ. 43-45.

Η ιστορία ενός τοίχου, σσ. 46-49.

- Ελληνικές μουσικές ιστορίες

Η ελληνική μουσική του χτες και του σήμερα, σσ. 50-53.

Ρεμπέτικο και λαϊκό τραγούδι, σσ. 58-62.

Ελληνική τζαζ, σσ. 63-65.

Στο Γ΄ Τρίμηνο προτείνεται να διδαχθούν οι ενότητες:

- Στις γειτονιές του ελληνικού τραγουδιού

Οδός Μάνου Χατζιδάκι, σσ. 66-68.

Άξιον εστί το φως, σσ. 69-72.

Η «επιστροφή στις ρίζες» του Γ. Μαρκόπουλου, σσ. 73-74.

Η γειτονιά του Σταύρου Ξαρχάκου, σσ. 75-76.

Ο δρόμος του Μάνου Λοΐζου, σσ. 77-78.

Για τη μικρή Ελλάδα του Δ. Σαββόπουλου, σσ. 79-81.

- Αντί επιλόγου... σχέδια εργασίας!

Είμαστε στον αέρα!, σελ. 82.

Πολύτεχνο υπερθέαμα!, σσ. 83-84.

- Ευρετήριο, σελ. 85

Από το βιβλίο της Γ΄ Γυμνασίου, προτείνεται να αφαιρεθούν οι εξής σελίδες :

- Μουσικοί πειραματισμοί και ανατροπές, σσ. 8-12.
- Πέτρα που κυλάει δεν χορταριάζει, σσ. 39-42.
- Το ρεμπέτικο και λαϊκό τραγούδι, σσ. 54-57.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

(Γ΄ τάξη Γυμνασίου)

Γ΄ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Για το μάθημα «**Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή**» της Γ΄ Γυμνασίου (βιβλίο '*Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή*' των Στέλλα Σωτηρίου, Στέλλα Κορδονούρη και Αικατερίνη Ζαφρανίδου) για τα Ημερήσια Γυμνάσια κρίνεται ότι είναι απαραίτητο να διδαχθεί όλη η ύλη του βιβλίου.

Γ΄ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Η διδακτέα ύλη του μαθήματος από το βιβλίο '*Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή*' των Στέλλα Σωτηρίου, Στέλλα Κορδονούρη και Αικατερίνη Ζαφρανίδου, ορίζεται ως εξής:

Μέρος Α΄ - Ενότητα Ι: Το άτομο και η κοινωνία

- Κεφάλαιο 1: Εισαγωγικές έννοιες, σελ. 11-13
- Κεφάλαιο 5: Κοινωνικοποίηση και κοινωνικός έλεγχος, σελ. 37-45
- Κεφάλαιο 6: Κοινωνικά προβλήματα, σελ. 46-56.

Μέρος Β΄ - Ενότητα ΙΙ: Το άτομο και η πολιτεία

- Κεφάλαιο 7: Το άτομο και η πολιτεία, σελ. 59-65
- Κεφάλαιο 8: Τα πολιτεύματα και το Σύνταγμα, σελ. 66-75
- Κεφάλαιο 10: Οι λειτουργίες του κράτους, σελ. 87-97
- Κεφάλαιο 12: Δικαιώματα και υποχρεώσεις του πολίτη, σελ. 104-119.

ΟΙΚΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Α΄ Γυμνασίου

Σκοπός και στόχοι του μαθήματος της Οικιακής Οικονομίας Α΄ Γυμνασίου

Γενικός σκοπός διδασκαλίας της Οικιακής Οικονομίας είναι η ανάπτυξη του ανθρώπου στην οικογένεια και στην κοινότητα. Το μάθημα της Οικιακής Οικονομίας συμβάλλει στην ολόπλευρη, αρμονική και ισόρροπη ανάπτυξη των διανοητικών και ψυχοσωματικών δυνάμεων των μαθητών, ώστε, ανεξάρτητα από φύλο και καταγωγή, να έχουν τη δυνατότητα να εξελιχθούν σε ολοκληρωμένες προσωπικότητες και να ζήσουν δημιουργικά. Η Οικιακή Οικονομία προσφέρει γνώση για τη δημιουργία ενός φυσικού, κοινωνικού, οικονομικού, πολιτισμικού αλλά και αισθητικού περιβάλλοντος, με σκοπό την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής, την ευημερία του ατόμου, της οικογένειας και της κοινωνίας γενικότερα.

Στις Διδακτικές Οδηγίες που ακολουθούν, ο εκπαιδευτικός θα βρει τους γενικούς στόχους (γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις και αξίες) τον προτεινόμενο χρονικό προγραμματισμό, τις βασικές πηγές, τις θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες, καθώς και ενδεικτικά σχέδια εργασίας.

1. Γενικοί στόχοι

Η οικογένεια και ο κοινωνικός περίγυρος (10 ώρες)

- Οι μαθητές προσεγγίζουν το θεσμό της οικογένειας και τη σημασία του για την προσωπική και κοινωνική ζωή. Γνωρίζουν τις ιδιαιτερότητες και τα χαρακτηριστικά της ελληνικής οικογένειας, κατανοούν το ρόλο της οικογενειακής ανατροφής και διαπαιδαγώγησης, αναπτύσσουν διαπροσωπικές σχέσεις και κοινωνικές δεξιότητες για συνεργασία και συμμετοχή σε συλλογικές προσπάθειες.

Οικονομικά της οικογένειας (5 ώρες)

- Αντιλαμβάνονται τη σημασία των οικονομικών πόρων και ζητημάτων που απασχολούν την οικογένεια και να ευαισθητοποιηθούν σε θέματα «οικογενειακού προϋπολογισμού» και καταναλωτικής συμπεριφοράς.

Διατροφή (10 ώρες)

- Συνειδητοποιούν τη σπουδαιότητα της διατροφής στην καθημερινή ζωή και ευαισθητοποιούνται για θέματα ποιότητας, υγιεινής διατροφής και διαιτολογίας, καθώς και καταναλωτικής συμπεριφοράς.

Αγωγή Υγείας (8 ώρες)

- Γνωρίζουν τον εαυτό τους και αντιλαμβάνονται τις καθημερινές ανάγκες υγιεινής φροντίδας, αναπτύσσουν γνώσεις και δεξιότητες μέσα από βιωματική μάθηση και κριτική γνώση ώστε να καλλιεργούν στάσεις αυτοπεποίθησης και αυτοελέγχου με σκοπό την σωστή λήψη αποφάσεων.

Πρόληψη ατυχημάτων (7 ώρες)

- Αποκτούν γνώσεις και εμπειρίες για την αποφυγή, πρόληψη και αντιμετώπιση ατυχημάτων, ασκούνται στην κυκλοφοριακή αγωγή και αποφεύγουν τη βία.

Κατοικία (5 ώρες)

- Γνωρίζουν τη πολλαπλή σημασία της κατοικίας για τον άνθρωπο, την αξία της παράδοσης και της πολιτιστικής κληρονομιάς, καλλιεργούν την καλαισθησία και αποκτούν γνώσεις για την λειτουργικότητα, αισθητική και υγιεινή της κατοικίας.

Ενδυμασία (5 ώρες)

- Αποκτούν γνώσεις και πληροφορίες για την ιστορική εξέλιξη της ενδυμασίας, για την ελληνική παραδοσιακή ενδυμασία, τις πρώτες ύλες, τα κριτήρια επιλογής, καθώς και στοιχεία για την αισθητική και υγιεινή της ενδυμασίας.

Θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες: Σύστημα, αλληλεπίδραση, μεταβολή, άτομο-σύνολο (ομάδα), ομοιότητα-διαφορά, χώρος, χρόνος.

2. Προτεινόμενες στρατηγικές μάθησης:

- Βιωματική μάθηση
- Ομαδοσυνεργατική μέθοδος
- Διευρευνητική μέθοδος
- Μέθοδος κατάκτησης εννοιών
- Παρακολούθηση βίντεο, φιλμ, εικόνων, βασισμένη σε φύλλα εργασίας από την εκπαιδευτική τηλεόραση ή από άλλους εγκεκριμένους ιστότοπους
- Ανακαλυπτική παρατήρηση βασισμένη σε φύλλα εργασίας από εικονογραφημένο υλικό και έργα Τέχνης
- Χρήση Τ.Π.Ε. και διαδραστικού πίνακα, (σε όσες σχολικές μονάδες υπάρχει η κατάλληλη υποδομή), δημιουργία διαφανειών και συστηματική χρήση των δυνατοτήτων που παρέχει ο ιστότοπος <http://www.e-yliko.gr/default.aspx>.
- Διδασκαλία με διάλογο
- Εννοιολογικός χάρτης
- Καταιγισμός ιδεών

3. Διδακτικά εργαλεία

Πέρα από το διδακτικό βιβλίο του μαθητή ο διδάσκων οφείλει να αξιοποιεί τις προτάσεις του *Βιβλίου του Εκπαιδευτικού*, καθώς και τον **Εργαστηριακό Οδηγό Α Γυμνασίου** (βλ. <http://dschool.edu.gr/>). Ποικίλα πολυμεσικά εργαλεία καθώς και ποικίλο διδακτικό υλικό μπορεί να αναζητήσει στο **Φωτόδεντρο**, Πανελλήνιο Ψηφιακό Αποθετήριο Μαθησιακών Αντικειμένων

για την Α/θμια & Β/θμια Εκπ/ση, σχεδιαστής ΙΤΥΕ-ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ (βλ. <http://photodentro.edu.gr/jspui/>), στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη, Επιχειρησιακό Πρ/μα «Εκπαίδευση και δια Βίου Μάθηση» (βλ. <http://repository.edulll.gr/edulll/>).

4. Προτεινόμενα σχέδια εργασίας

1. Η οικογένεια στο χώρο και στο χρόνο. Σε συνεργασία με τους καθηγητές των Ξένων Γλωσσών, της Γεωγραφίας και της Ιστορίας να ερευνήσετε τα χαρακτηριστικά των οικογενειών άλλων χωρών και λαών και να τα συγκρίνετε με τα χαρακτηριστικά της σύγχρονης ελληνικής οικογένειας. Να διαπιστώσετε διαφορές, ομοιότητες και αλλαγές μέσα στο χώρο και στο χρόνο και να εξηγήσετε την αιτία τους.

2. Ασφαλής χρήση του Διαδικτύου. Οι μαθητές αναζητούν πληροφορίες από τον Συνήγορο του Παιδιού, από το Ελληνικό Κέντρο Ασφαλούς Διαδικτύου και από άλλους φορείς για την ασφαλή χρήση των κοινωνικών δικτύων:

(http://issuu.com/synigorostoypaidioy/docs/syntagi_prostasia_internet <http://internet-safety.sch.gr/> <http://www.saferinternet.gr/> (Για ένα ασφαλές διαδίκτυο) <http://www.sch.gr/#> Υπηρεσία δίωξης ηλεκτρονικού εγκλήματος <http://www.antibullyingnetwork.gr/> (Δίκτυο κατά της βίας στο σχολείο) http://europa.eu/youth/eu/article/κυβερνοεκφοβισμός-όταν-ο-εκφοβισμός-μεταφέρεται-στο-διαδίκτυο_e/

3. Ομάδες Τροφίμων. Εκπόνηση ατομικών και ομαδικών εργασιών με θέμα συγκέντρωση πληροφοριών για κάθε ομάδα τροφίμων και προτάσεις για τη δημιουργία του ιδανικού διαιτολογίου με βάση το μεσογειακό διατροφικό πρότυπο, προτάσεις εβδομαδιαίου διαιτολογίου.

4. Ιστορική εξέλιξη της κατοικίας στην περιοχή σας. Εκπόνηση ατομικών και ομαδικών εργασιών με θέμα συγκέντρωση πληροφοριών, κατασκευές μακέτας, συγκριτική παρουσίαση και ερμηνεία για την εξέλιξη της ανθρώπινης κατοικίας μέσα στο χώρο και στο χρόνο.

5. Παραδοσιακές ενδυμασίες. Καταγραφή και παρουσίαση με τη χρήση ΤΠΕ παραδοσιακών ενδυμασιών της Ελλάδας και άλλων χωρών. Ομοιότητες και διαφορές, σύγκριση με τη σύγχρονη ενδυμασία.

ΟΙΚΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

(Β΄ Γυμνασίου)

Για το μάθημα της **Οικιακής Οικονομίας** στη **Β΄ Γυμνασίου** προτείνεται να διδαχθούν τα κεφάλαια: 1–6 και 8–10 από το διδασκόμενο βιβλίο.

ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

(ΤΑΞΕΙΣ Α΄, Β΄, Γ΄ Γυμνασίου)

Η ύλη της Φυσικής Αγωγής για τις τρεις τάξεις του γυμνασίου, με βάση το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών αποτελείται από κοινές θεματικές ενότητες. Το γεγονός αυτό επιτρέπει τη διδασκαλία όσων είναι απαραίτητο να διδαχθούν, κάτω από οποιοσδήποτε συνθήκες. Για το λόγο αυτό, ο εκπαιδευτικός μπορεί να προγραμματίσει τη διδασκαλία της ύλης, καθ' έτος, με βάση τις ιδιαίτερες συνθήκες της σχολικής μονάδας (υλικοτεχνική υποδομή, αύλειος χώρος, ανάγκες της τάξης κλπ). Στον προγραμματισμό του θα πρέπει να συμπεριλάβει θέματα απ' όλες τις θεματικές ενότητες.

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ
(ΤΑΞΕΙΣ Α΄, Β΄ Γυμνασίου)

Για το μάθημα της Τεχνολογίας Α΄, Β΄ Γυμνασίου δεν διδάσκεται συγκεκριμένη ύλη, αφού η εκπαιδευτική διαδικασία προσαρμόζεται αυτόματα στα ενδιαφέροντα και τις ικανότητες του κάθε μαθητή σύμφωνα με το ιδιαίτερο δυναμικό του. Επιπλέον, η εκπαιδευτική διαδικασία προσαρμόζεται στα δεδομένα του εκπαιδευτικού περιβάλλοντος, του οποίου προσπαθεί να αξιοποιήσει το μέγιστο των δυνατοτήτων προς όφελος των μαθητών.

Οι διδάσκοντες να ενημερωθούν ενυπόγραφα.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΑΡΒΑΝΙΤΟΠΟΥΛΟΣ

Εσωτ. Διανομή

- Δ/ση Σπουδών Δ.Ε., Τμήμα Α΄
- Δ/ση Εκκλησιαστικής Εκπ/σης
- Δ/ση Ιδιωτικής Εκπ/σης
- Δ/ση Π.Ο.Δ.Ε.
- Δ/ση Ειδικής Αγωγής
- ΣΕΠΕΔ